

1

וְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב צו
אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּזְכֶרֶת

א ומלילי יי עם משה למימר:
ב פקד ית אהרן וית בנוהי למימר
דא אורייתא דעלמא היא עלמא

רש"י

לקט בהיר

א פ"י כל מקום ששינתה חורה מלשון הרגיל, מלומר דבר
או אמור, ואמר לו, הלא דבר הוא, ולא לחנם עשה זאת,
והנה חזק ממה שלמדו חז"ל בקידושין כל זאת מן הכתובים,
וחזק ממה שחיבת לו הוא מבנין הכבד, וחזקות ואמנות הוא
אומר, הסבאל והדעת נוחנת שהנווי הוא ענין פקידה, הפך
השאלה והתחנות, השייך מן המלך אל העם או מאב לבנו ומן אדון לעבדו, לזה פשוט הוא שכאשר ראינו שמדרך חורתינו
הק' ליתן לנו מלוותיו בלשון דיבור ואמירה ובמקומות אחרים שינה לומר בלשון זווי, טעמו הוא, שבענין הזה ובמלוה האת
לריך לזרז אותנו שלא להתרשל, וענין התרשלות יכול להיות נכמה אופנים, כגון לשלח את העמאים מתוך למחנה דבר זה מן
העבודות הקשות ביותר לפגוע בנאשם ולהכריחם נגד רצונם ולרצון כל המשפחה והשבע כידוע, או ענין הנחלות לעשות כרצון
איש ואיש, ולפעמים לריך המושל לזרז מפני שרצונו שיעשה פקודתו מיכף ומיד, גם פעמים רצונו שנמשך הזמן יהיה המלוה
כמלוה אנשים מלומדה ויגרום התרשלות בדבר, אבל רצונו שיהיה חק קבוע ולא יעבור, לזה אומר דבריו בדרך זווי ופקידה,
ובמה שלפנינו אמרו חז"ל כוונת הכתוב בזירוזו להיותם קרבנות (פרשה זו מדבר בכל הקרבנות כולם) ונהגים מיד (אפילו
במדבר), ובפרט עולת התמיד שאינה זריכה שום סיבה, כמו עולה לריך מי שהוא להתנדב או חטאת ואשם שנחטא חלוי או
מוספים שבזמן הם חלויים, גם היה דעת עליון שבענין הקרבנות הושרך לזרז שלא יבא בס התרשלות במשך הזמן והדורות,
ובא ר' שמעון להוסיף (ולא לחלוק שלא אמר ר' שמעון אומר, ועוד נשמע מאומרו "ביותר" לריך לזרז שפירושו אמת לריך
זרז מיד ולדורות אבל ביותר וכו') שחזק מהנהגו ב' דברים יש עוד חסרון כים, ודבר ידוע הוא שדעת אדם ורצונו נמשך אחר
ממונו והונו, וזהו ישנו רז"ל קושיא שיש בענין, אם רצון הכתוב להוילא חיוב קרבנות או קרבן עולה בלשון זווי למה המתין
עד עתה ולא בתחילת פ' ויקרא, כי שם היה המדובר בעולת נדבה וננדבה לא שייך זירוז כל כך כמוכן (לבוש): (ב רבו
בזה הפירושים מה זה חסרון כים יותר מבשאר מלות אשר רובם ככולם חלויים בדמים, ואזינא קלת מהם, יש אומרים חסרון
כים לבעלים בקרבן עולה שאין להם זה כלום (משא"כ בשלמים או בחטאת שיש לו כפרה ויוזא זה ידי חובתו) לזה לא
יתרשלו הכהנים כדי לעשות חשק על להבא ולא להפך (לבוש), יש אומרים שהכהנים ירצו ויבקשו להקריב שאר קרבנות שיש
להם חלק בבשר, ועבודת העולה יהיה מונח בקרן זויז (ד"ד), יש אומרים שעבודת הכהנים בכלל יהיה נצוה ונשפל שאין
להם פרנסה אחרת כגון מסחר או שדות וכרמים, והרמב"ן ז"ל כתב שזה שייך על אומרו זה קרבן אהרן ובניו שמנחותיהם
כולו כליל, ויש אומרים ששייך על הולאת הדשן לריך בגדים אחרים, והאור החיים הק' כתב ששייך על העלים שהאש אוכל
אותם כל הלילה בלי לזרך, גם היה שם מדורה מיוחדת רק כדי לקיים אש תמיד וגו', והחוקיני ז"ל אומר לפי שהדין שכהן

אור החיים

1) ב. צו את אהרן וז"ל צו"כ אין לו
הלא זירוז) מיד ולדורות ה"ר שמעון
ביותר וכו' כל מקום שיש חסרון כים ע"כ, הנה
לה"כ יש כאן זירוז) נלד מה שגדלו פרטי דיני
העולה בלילה, מה שאין משפט דומה לה בכל

אור בהיר

א) בא לדרך למה שינה ואמר לו ולא אמר דבר. (ב חז"ל (קדושין כט), למדו זאת מלו את יהושע וחזקיהו ואמליהו. (ג פ"י
למה לריך כזן זירוז יותר משאר מלות הנוהגים מיד ולדורות. (ד) הרי עשה אותו מיד, כ"כ הכא לו פירושו מיד, ומה שהוא
לדורות למדיקן (קדושין כ"ט), מע"ז, דכתיב מן היום אשר לזה ה' והלאה לדורותיהם. (ה) ולמה לריך לימוד על זה, פשיטא, כשאר

ז"ל (בפסוק
ישראל חונ
והתמידים
ע"כ, הרי
וחסרון כים
לאו דוקא
וי"א כי ה
כים, וי"א
נשרפים על
כים לכך
לו זכות זה
זה אלא ע
נראה שהוא
מ"ה) ג' מ
עליה כלום
על פרט זה
אחד מהקרו
כלילה, וגם
כים הוא ל
דבר גדול ד
וערך עליה
יהיה דבר
העולה ע"כ
הקדשים ש
פסולים וכו
הנעשה קו
רבים שיש
שנחו ואם כ
וללד שאומ
שחר הרי ז
שעות לקדש

3 אא אגרון - מילא גזנוג וההגהות

העלה הוא העלה על מוקדה על ער דמתוקרא על מדבחה כר

מ זקירא

לקט בהיר

רש"י

ללמד"י על הקטר חלצים ואזרים" שיהא* כשר כל הלילה (ח"כ - מניחה כ"ח), וללמד על הפסולים אחה חס עלה ירד ואחה חס עלה לא ירד, שכל תורה* לרבות הוא בזה"י, לומר תורה אחת לכל העולים, ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו (ת"כ - זבחים כ"ג): הוא העלה. למעט* את הרובע ואת הגרבע וכיוצא בהן

שיני נסחאות שריא תורת מיט

המפגל או מנבל בהמה באונס בשוגג ונפשיעה פטור מלשם, לזה וזו הכתוב ביותר שלא לגרום חסרון כיס במעות הקדש או בממון חבירו כי עון פלילי היא זאת, וזכון: (ג) ר"ל הגם שנאמרו הקרבנות כולם ודיניהם כפ' ויקרא, חזרו ונשנו כאן משום פרטי ההלכות שנאחדשו בהם, כגון ששם גמר הענין באומר והקטירו, וכאן ממשיך פרטי דיני ההקטרה שיכול להיות כל הלילה אחר שזרקו דמם ביום, וזה פשוטו, ור"ל הוסיפו ללמוד הלכות מריבוי ומיעוט שיש בכתוב כלקמן: (ד) אמר קחם חלצים ואזרים שפירושו כל מיני קרבנות, ולפי"י אין פ"י עולה קרבן עולה אלא פירושו זאת תורחם של אותן דברים הנריכים לעלות על המזבח, ומהו תורחם, שיכולים לעלות כל הלילה: (ה) שהיה די לומר העולה (פ"י הנריך לעלות) עולה על המזבח כל הלילה, ומיבנה תורה

אור החיים

זאת לצד דריש ר"ש"י ולא מהיה העולה, כי אין לריך לר"ש מיעוטים רבים לפרטים שאמר בהם חס יעלו ירדו כמו שמיעט ר"י ג' מג' מיעוטים, שאם באנו לומר כן לריכים אנו למיעוטים רבים מלספור, כי רבים הם הפרטים שהזכיר ר"ש שעליהם בא המיעוט, אלא ודאי כי ממיעוט אחת מיעט הכל, כל שאין פיסולו בקודש אין הקודש מקבלו וכיון שאין לריך אלא מיעוט אחד וקתני ליה בצרייתא (זבחים פ"ד) ת"ל זאת, מנין לרש"י לומר שדורש הוא העולה, ותמלא שאלתו צבוריות (דף ב) על מתניתא דקתני נפש אחת וכו' הרי אלו מיעוטין העושה מפי עלמו וכו', ומוקים הש"ס הצרייתא כר' יהודה, ופריך דלמא ר"ש היא, ומשני מאן שמעת ליה דדריש מיעוט כהאי"י רבי יהודה דתניא זאת תורת העולה הוא העולה הרי אלו מיעוטין, הרי כי ר"ש לא דריש מיעוט:

על מוקדה על המזבח. יתבאר ע"ד אומרם בפרק המזבח מקדש (דף פ"ה) כל אלו שאם

אור בהיר

העולה, כלומר היא יעלה. (ב) וכל פסול שנעשה קודם בואו לעולה. (ג) פ"י אל תאמר שר"ש הגם שאמר חיבת זאת כוונתו על היא העולה אלא שלא גמר דבריו. (ד) פ"י מיעוט פרטי. ודע כי פלוגתא זו מובאה ב' פעמים, בת"כ כאן וגם בזבחים פ"ד, ולשון זה "ת"ל זאת" איתא בזבחים, אבל בת"כ ח"ל ת"ל זאת היא העולה הרי אלו מיעוטים עכ"ל, וקושיית רבינו על רש"י הוא שהרי כרי הוא ובהכרח לומר שנוסף הש"ס מדוייק ולא הלשון של ת"כ, כי בלמח אין כאן לר"ש אפי' בת"כ אלא מיעוט אחד, וכמו שאמרו בפירוש בהוריות, ולא הי"ל לרש"י לדרוש הדרוש על חיבת היא העולה, אבל כבודו של רש"י במקומו מונח, כי ודאי שמודה ר"ש שחיבת "היא" ומיבנה העולה מיעוטים הם, אלא שסובר שמתר שג' מיעוטים נאמרו הכל במאמר אחד נאשבו לא, וא"כ דעת רש"י ז"ל שאין להקפיד באחה מיעוט מהמיעוטים חלין הדרוש, וכסברה זאת כתב רבינו המחבר ז"ל בעלמו בפי' אחרי י"ז ג' ד"ה איש איש עיי"ש. (ט) וכי

עלו לא ירד
אלא שלא מ
יעלו, והגם
דעלמות והו
דלא נפקא
האזרים וי
שאם עלו לו
בהם האור
כנגד אחס
אוחס שעדי
אמר על הו
על המוקדה
הכתוב לומר
ולא הקדיכ
על המזבח,
חיבה מוקדו
לרשום הדו
ממש לענין
שניה שאין
המזבח כחכ
ר"ג סובר
עלה לא יר
דוקא ול
ובדרך
איש ישראל
נראה למי ד
ת"ע, והן ד
גלות לצד ל
צבני ישראל

3

הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלֵּילָה עַד־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ
הַמִּזְבֵּחַ תִּוְקַד בּוֹ: ג וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ
בֹד וּמְכַנְסֵי־בֹד יִלְבֹּשׁ עַל־בְּשָׁרוֹ
וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ

לִיָּיָא עַד צַפְרָא וְאִשְׁתָּא
דְּמַדְבָּחָא תְּהֵא יִקְרָא בְּהַ:
ג וְיִלְבֹּשׁ כַּהֲנָא לְבוּשֵׁין דְּבוּץ
וּמְכַנְסֵין דְּבוּץ יִלְבֹּשׁ עַל בְּסָרָה
וְיַפְרֹשׁ יָת קַמְמָא דִּי תִיבּוֹד

רש"י

לקט בהיר

שלא היה פסולין בקדש, שנפסלו קודם שזכו לעזרה
(כס - סס): (ג) מדו בד. היא הכתובה, ומה ת"ל
מדו, שהיא כמדתו (ה"כ - יומא כ"ג): על בשרו.
שלא יבא דבר חוץ"י צינתיים (ה"כ - פרכי ג'): והרים
את הדשן. היה חובה מלא מחתה"ן מן המאכלות
הפנימיות ונותן במזבח של כבש"י (כס - סס):
הדשן אשר תאכל האש את העלה. ועשאתו
דשן"י, מאותו דשן ירים תרומה ושמו אלל המזבח

ריבוי הוא, שאפילו אינו צריך לעלות ואינו צדין שיעלה,
והכהן העלה אותו בין בשוגג ובין במזיד נעשה דינו כמו
אותו שצריך לעלות (ואין כללים בזה נכסים שאין עליהם
מחמת עמם אלא מחמת הקרבן - גמר'), אבל חייבת
הוא"ה העולה גם כן מיותר הוא, והוא מיעוט, שדוקא הוא
יעלה הכשר שהיה המדובר בו, לזה אמרו חז"ל לקיים
שניהם, שאותן פסולין שלא היו יכולים להעשות רק אחר
הקדשם ורק אחר שזכו בעזרה, כגון הלן, והנשפך דמו בלי
זריקה, והנטמא, הסבא נטמא שעל זה בא הריבוי, אבל

אותם פסולים שלא היה פסולין בקודש פי' לא מחמת שנקדשו
או בא המיעוט, ופשוט הוא שאם נעשה הפסול קודם שהוקדש, שירד אחר שעלה, שהלא אין הקדשם הקדש, שאין קדושין
חופפים בבעל מוס, וגשאר חולין, ובלא פסוק זה ידענו שאין חולין קרבין על המזבח (גמר'): (ו) והוא מלשון בגד, כמו
(ש"א י"ו ל"ח) וילבש שאלו את דוד מדיו, והתיבה נגזר מחיבת מדה, שהמלבוש נעשה למדת האדם, וראויה היה לכתוב
מדתו שהיה"ה נהפך למי"ו, כמו תורה תורתו, אך מלינו שחסר כגון (איוב י"א ט') ארכה מארץ מדה, שהיה צריך להיות
מדחה (רא"ם), ומדלמך בכינוי מדו שפירושו מלבוש "שלו" שמיחד לו, א"כ הוא אחד מבגדי כהונה ולא בגדי חול,
והמכנסים כתיב אחריו לבדו האבנט והמזנפת אינם מלבושים כמו אלו הב' א"כ בהכרח שהוא הכתובה, ועל זה קשה מה ת"ל
מדו פי' ממה נפשך קשה, אם עבודה זו זריכה בגדי כהונה היכן הם שאר ב' הבגדים אבנט ומזנפת הלא ד' בגדים מעבדין
זה את זה, והכתוב אמר בלשון יחיד מדו ולא אמר מדיו, ואם אינה זריכה בגדי כהונה למה א"כ הכתובה והמכנסים, לזה
חירף שפשוט הוא שצריך ד' בגדי כהונה (גמר'), ואין הכתוב צריך לאומרו, אלא אמר ב' בגדים אלו שרצנו לחדש בזה
שהכתובה צריך להיות כמדתו, והמכנסים צריך להיות דבוק על בשרו בלי חזינה (רמב"ן). אבל באבנט לא שייך כמדתו
שפשוט שצריך להיות ארוך כדי לחגור ולקשר, וכן המזנפת יפול על פניו או יפול מעל ראשו, והמכנסים כתיב בזה
ממחנים ועד ירכים יהיו, ומה שכתוב בש"ח שצריך לאשמעיין דוקא בכתובה לפי שהיה מלבוש התחתון ויש בגדים אחרים
למעלה ממנו והוא אמינא שאין צריך כמדתו שאינו נראה לתוך, וזה אינו, כי לא היה עליו שום בגד אחר (חוץ מד' כנפות
והתגורה) שאל"כ עבודתו פסולה במזבח בגדים: (ז) פירש"י ציומא כאן לימדך שיהא כהונת כהנים למדת קומתו (מן
לוארו עד הארץ) לא נגרות (על הקרקע) ולא מסולקות (מן הארץ) והכי אמרינן בזבחים (י"ח) עכ"ל, ושם בזבחים ח"ר
היו מרושלין (נגררים בקרקע - רש"י) מסולקין (מן הקרקע מתוך שהן קררים - רש"י) משוחקים (ישניים - רש"י) ועבד
עבודתו כשרה (ואע"ג דכתיב מדו בד שמהא כמדתו מזה בעלמא היא ולא לעבד - רש"י) עכ"ל הגמ': (ח) כן הוא
בת"כ ובגמ' ערכין, אבל ציומא שלא יבא דבר קודם למכנסים, ובחר רש"י בגמ' ערכין, חוץ ממה שהת"כ מעיד עליו, זה
יותר פשוט, אבל גם זאת אמת שצריך להיות ראשון שבגדים, ואפשר שטעות נפל בש"ס יומא, ומפסוק אחר דרשו אותו
חז"ל בפי' אחרי דכתיב שם ומכניסי בד יהיו על בשרו (נח"י): (ט) פי' כן היה עושה שלקח מלא מחתה שהיה בידו, אבל
החיוב למדו בגמ' בג"ש והרים והרים מקמינה שצריך לכל הפחות שיעור מלא קומתו, וזאת אחי רש"י לאשמעיין כאן שהגם
דכתיב את הדשן אשר מן הסתם פירושו כל הדשן אעפ"כ לא היה אלא לכל היותר מלא מחתה, דכתיב והרים ולא אמר
והסיר, וזה מכריח שהיה דוקא חלק קטן מן הדשן שהיה שם כפירוש חז"ל הרמה (ג"א): (י) שם היה נשרף לגמרי
כדלקמן בדיבור הסמוך: (יא) וכמו שמבואר לעיל (א' ט"ו) בעולת העוף שהיתה מקום הדשן במזבחה של כבש ובזרומה
של מזבח עיי"ש: (יב) הכוונה בזה שבאומרו והרים את הדשן נשלם המאמר ומקושר הוא למאמר האחר ושמו אלל המזבח,

אשתא ית
וישונה בסט
ית לבושין
אחרנין ויפק
למשריתא?
על מדבחה
(ה"כ): (על הב
מחירין על ה
ונטל מן הפני
(ה"כ - יומא מ"ב)
חובה, אלא
בגדים שהוא
בזה קדיר
ולבש בגדים
והוציא אר
רבה, * ואין
כ"ח), ואין זה
בכל יום (וימי
בו. ריבה כ
שימי נטמאת
ומשליך אל הז
ישארו שם ישאו
הדיוקים שאמר
והכרחו הוא עו
שמלבוש בו, ובי
שליקשא נכתו
להולאת הדשן
פחותים מאותן
יהיו עובים מן
להשמיענו דבר
זה הוא החיוב
אלא ללמד ולה
ולפי"ו אין עוד
על מה שיהיה
(אינו מזויר ב
עכ"ל: טז)
שבאמצע המזב
כתפוח וכו' וכ
אותו הדשן ה

את־העֹלָה על־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצֶל
 הַמִּזְבֵּחַ: לֵךְ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדֶיךָ וּלְבָשׁ
 בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדָּשָׁן אֶל־
 מַחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מְקוֹם טָהוֹר: הַ וְהָאֵשׁ
 עַל־הַמִּזְבֵּחַ תִּקְרָבוּ לֹא תִקְבְּהוּ וּבַעַר

אֲשַׁתָּא ית עֲלֵתָא עַל מִדְבָּחָא
 וישֹׁנֶה בְּסִטְר מִדְבָּחָא: ד וישַׁלַּח
 ית לְבוּשׁוֹהוּי וְלְבָשׁ לְבוּשֵׁין
 אֲחֵרִין וּפִק ית קָמָא לְמִבְרָא
 לְמִשְׁרֵיתָא לְאַתֵּר דְּכִי: ה וְאֲשַׁתָּא
 עַל מִדְבָּחָא תְּהִי יְקָרָא בַּה לָּא

לקט בהיר

רש"י

ומה שאמר בין שני המאמרים, פירושו, באיזה דשן אמרתי
 לך שירים, באותו דשן אשר תאכל האש את העולה על
 המזבח, וזה להדגיש ג' דברים, א) דוקא אותו דשן שנעשה
 מן העולה (הבשר והחלבים וכו') ולא אפר הנעשה מן
 העצים, ולזה דייק רש"י בדיבור הקודם ואמר היה "חוטא"
 פ"י היה גורף ונותן ללד אחר אותו אפר שיכול להיות מן
 העצים ואח"כ היה מרים, ב) דוקא דשן ולא יהיה בתוך מה
 שמרים חתיכות בשר שנכרכו ולא נשרפו לגמרי, ולזה דייק
 רש"י שיהיו מן המאכלות הפנימי מקום ששלט האש ביומרו,
 ג) דוקא מאותו זמ"ס, כלומר מקלחו ולא כל הדשן וכמו
 שדייקנו מתיבת "והרים", ולזה דייק רש"י ואמר מלא
 המחנה פ"י ולא יומר וכנ"ל: יג) פ"י שאמרנו ופירשנו
 אופן הרמת הדשן שהיחה בכל בקר, שכדי ללחט מכל ספק
 שלא יהיה בו עצים או עפר עצים או חתיכות בשר היה חותה
 ומשליך אל הזד כל מה שלמעלה ומן הזד וטול דוקא מן הפנימיות, א"כ נשלחו ונגררו חתיכות בשר חוץ למערכה ואם
 ישארו שם ישארו בלי שריפה, לזה מחזירים אחר ההרמה, וזאת נשמע מיתור אומרנו על המזבח, שמיכה זו יחירה היא אחר כל
 הדיוקים שאמרנו, לזה קשרו אותו חו"ל למעלה את העולה על המזבח, ר"ל שיחזיר את העולה על המזבח: יד) פירושו
 והכרחו הוא עו"ה: אומרנו ופשט את בגדיו מיותר הוא, כי פשוט הוא כשרצה ללבוש בגדים אחרים שזריך מקודם לפשוט מה
 שמתלבש בו, ובפרט ב' תיבות "בגדיו", "בגדים" מיותרים שהיה די לומר ופשט אותם ולבש אחרים, לזה אמרו חו"ל ביומא
 שלהיקשא נכתב, שכמו שבגדים שהפשיט אחר הרמת הדשן שהיחה עבודה, ולפ"ו בהכרת ב' דברים, הכרת שמיכת אחרים פירושו
 להוצאת הדשן יהיו ג"כ בגדי כהונה הכשרים לעבוד בהם עבודה, והכרת שיהיו פחותים שאל"כ מה זה אחרים, פשוט הוא שלא
 פחותים מאותן שהיו עליו, והכרת שאינו חיוב רק דרך ארץ, הכרת שיהיו פחותים שאל"כ מה זה אחרים, פשוט הוא שלא
 יהיו טובים מן הראשונות, גם לא שיהיו שוים שאל"כ אינם אחרים ומה נפ"מ, הכרת שאינו חיוב שאל"כ היה לו להכתוב
 להשמיענו דבר זה בהפוכו שאחר שהוציא הדשן מחוץ למחנה מחוייב הוא ללבוש בגדים טובים כשרצה לעשות עבודה בעזרה,
 שזה הוא החיוב והאיסור, כי לעשות עבודה קלה בבגדים יפים וחשובים מה טוב ומה נעים, אלא ודאי שאין איסור ואין חיוב
 אלא ללמד ולהזהיר שאם לא יעשה ענה טובה זו או כשיבא בחזרה מהוצאת הדשן יוצרך לעשות עבודה בבגדים מלוכלכים,
 ולפי"ו אין עוד קושיא הלא אין המשל דומה לנמשל, אלא יהיה כפחור ופרת, שאין הרגון להביא המשל על מה שעשה אלא
 על מה שיהיה חולאוחיו כשיבא בחזרה (ג"א): טו) פירש"י כגון שחקים (ישנים ולא חדשים) או מפשטן שאינו מולבד
 (אינו מצוייר בזהב) ואין דמיהם יקרים שהאפר מלכלכם כשנשארו חוץ למחנה גנאי למלך שיהא משמש בהם בעבודת אכילה
 עכ"ל: טז) במס' תמיד במשנה: תפוח היה באמצע המזבח פעמים שהיה עליו ג' מאות טור, ופרש"י תפוח צבור האפר
 שבאמצע המזבח שהיו גורפין אפר על גבי מערכה ומעלין אותו שם וזהו נוי של מזבח והוא נקרא תפוח על שם שהיה עגול
 כתפוח וכו' וכשהיה רב כל כך שלא היו יכולים לסדר המערכות וכו' היו מוציאים אותם לחוץ וכו' עכ"ל: יז) פ"י אין זה
 אותו הדשן המחזר בפסוק הקודם, שאל"כ היה לו להוציא מן המערכה אל חוץ למחנה ולא להניחו קודם אצל המזבח:

ה"ט): (על המזבח. מלא אצרים שעדיין לא נחאכלו,
 מחזירן על המזבח לאחר שחתה גחלים חילך וחילך,
 ונטל מן הפנימיות: שנאמר את העלה על המזבח
 ה"כ - יומא מ"ה): ב"ר"י: (ד) ופשט את בגדיו. אין זו
 חובה, אלא דרך ארץ שלא ילכלך בהולאת הדשן
 בגדים שהוא משמש בהן תמיד, בגדים ששלו*
 צכן קדירה לרבו אל יחוג צכן כוס לרבו, לכך*
 ולבש בגדים אחרים פחותין מהן"י (ה"כ - יומא כ"ג):
 והוציא את הדשן. הלצור בתפוח"י כשהיא
 רכה*, ואין מקום במערכה* מוליאו משם (תמיד
 כ"ה), ואין זה חובה בכל יום"י, אצל התרומה חובה
 בכל יום (יומא כ"ג): (ה) וזהאש על המזבח תוקד
 בו. ריבה כאן יקידות הרבה, על מוקדה, ואש

שנינו נוסחאות • שבשלו • ולכן אמר • תרבה • לשעבר

עֲלֶיהָ הִבְהִין עֵצִים בְּבִקְרָהּ וְעֶרְךָ
 עֲלֶיהָ הָעֵלָה וְהַקְטִיר עֲלֶיהָ חֵלְבֵי
 הַשְּׁלָמִים: וְאִשׁ תָּמִיד תִּוְקַד עַל-
 הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה: לֹא וְזֹאת תִּזְכְּרוּ

תִּמְפִי וְיִבְעַר עֲלֶיהָ כִּהְנָא אֶעֱיֵא
 בְּצִפְרָה בְּצִפְרָה וְיִסְדֵּר עֲלֶיהָ עֲלֵתָא
 וְיִסַּק עֲלֶיהָ תְּרַבִּי נִכְסַת קוֹדֶשְׁיָא:
 וְאִשְׁתָּא תְּדִירָא תְּהִי יִקְרָא עַל
 מְדַבְּחָא קָא תִּמְפִי: וְדָא אִוְרִיתָא

לקט בהיר

רש"י

(יח) כלומר ד' יקידות, ולזה סבר רבי שהיו שם ד' מערכות
 (ובזוה"כ הוסיפו חמישית), ה' מערכה גדולה להקטיר כל
 הקרבנות כולם, ג' מערכה שניה (ליקה משם גחלת) של
 קטורת, ג' קיום האש שאם נחלש אש של מערכה גדולה
 מקיימין ומחזיקין אותו משם, ד' לאברים שלא נתאכלו עד
 הבקר פינן אותם מן מערכה הגדולה לשם, ומי שסובר
 פחות מד' דרוש מן היתור דרוש אחר: (ט) הוא מימרא
 דרבא בפסחים, ופרש"י מדלגא כתיב וערך עליה עולה אלא
 העולה, הכי קאמר, וערך עליה מיד העולה החשובה
 האמורה תחלה לכל העולות, והיינו עולה תמיד דפרשת
 קרבנות, דקרנן תמיד כתיב ברישא עכ"ל, ופירושו שה"א
 העולה מורה על הידועה החשובה והראשונה, ואמר, שאותה
 יערוך מיד עליה על העצים: (כ) זה פשוטו, שאם באו שם
 שלמים יחד עם העולה העולה תקדים, אבל רבותינו קשה

המזבח הוקד צו, והאש על המזבח הוקד צו, אש
 תמיד הוקד על המזבח, כוון דנרשו צמס' יומא
 (מ"ה), שנחלקו רבותינו צמנין המערכות שהיו שם:
 וערך עליה העולה. עולה תמיד היא תקדים (ה"ב -
 פסחים מ"ה) (ומנין שלא יכה דבר קודם על המערכה
 לתמיד של שחר, ת"ל העולה, עולה ראשונה"י) (כג -
 כז) (בר"י): חלבי השלמים. אש יצאו שם שלמים,
 ורבותינו למדו מכאן (כג - כז) עליה על עולה הבקר
 השלם כל הקרבנות כלם, מכאן שלא יכה דבר
 מאוחר לתמיד של בין הערבים: (ו) אש תמיד. אש
 שנאמר בה* תמיד, היא שמדליקין בה את הנרות
 שנאמר בה (שמות כ"ז כג) להעלות נר תמיד, אף היא
 מעל מזבח החילון הוקד (ה"ב - יומא מ"ה): לא תכבה.

שינוי נוסחאות

לזה ה"א הידועה של השלמים, וכי היה זכר כאן שום קרבן שלמים, ועוד מה ענין שלמים לכאן יותר משאר קרבנות, ועוד
 מה נעשה אש לא יהיו שם שלמים בכלל, והא לך לשון רש"י ביומא ל"ג. ודריש ליה לשון השלמה (ולא לשון קרבן שלמים)
 עליה על העולה תמיד של שחר האמורה בראש המקרא שנאמר וערך עליה העולה והקטיר והוסיף והשלים אחריה כל
 הקרבנות, ולא על שבין הערבים, למד על תמיד של בין הערבים שהוא אחרון לכל הקרבנות עכ"ל, פי' חוץ מן קרבן פסח
 דכתיב ביה בין הערבים, וגם כתיב משחט את הפסח בערב, משחט"כ בתמיד כתיב רק בין הערבים (גמר'), אבל לפי דרוש
 חו"ל לא אחי ספיר תיבת "חלבי", לזה הוצרך גם לפשוטו (רא"ם), ובגמ' שם נ"ט: רב כהנא רמי כתיב (שמות כ"ג) לא ילין
 חלב חגי עד בקר, עד בקר הוא דלא ילין הא כל הלילה כולה ילין (למטה ומעלן ומקטירין כל הלילה ואינו נפסל אח"כ מלאן
 בעלות השחר כשהוא למטה אלמלא כל הלילה ראוי להקטיר - רש"י) וכתיב (ויק' ז') והקטיר עליה חלבי השלמים עליה
 השלם כל הקרבנות כולם (דמשמע שלא יתעכב דבר אחר תמיד של בין הערבים - רש"י) הוא מוסיב לה והוא מפרק לה
 כשנתותרו (מקרבנות שזרק דמן קודם תמיד ולא הספיקו להקריב דכיון דנראה להקריבה קודם לכן על תמיד של שחר הוא
 מושלם - רש"י): (כא) אין זה פשוטו של מקרא, כי פשוטו פשוט הוא, גם אינו מיותר שכבר אמרנו שגם למספר
 היקודים שהיו על המזבח, אלא תיבת תמיד היא דאייסר, שאם אמר לא תכבה הרי תמיד הוא, לזה אמרו חו"ל שפירוש
 הכתוב אותו אש ששמו תמיד, שהכתוב קוראו נר תמיד, הוקד משם, והגם שספר מ"ס שאמר על המזבח ולא אמר מעל
 המזבח, אין קפידא, שמצינו כן ויכול להיות ספר, כגון השמרו לכם עלות בהר כמו מעלות בהר, או ושמן על ראשך לא יחסר
 כמו מעל ראשך (רא"ם), ואין לומר שרק על זה נתכוון ולא על מספר היקודים שא"כ היל"ל מעל המזבח, אך קשה קצת
 למה לא הביא רש"י דרוש של ת"כ הנראה יותר פשוט שדרשו תמיד אפילו בשבת ואפילו בטומאה, וי"ל שנראה לו לרש"י
 דרוש הזה מיותר דכיון דכתיב במועדו אלל קרבן תמיד וידעינן משם שקרבין בשבת וכן המוספין פשוט הוא שגריך אש,
 וסברא זו אפשר לדחות שכלא פסוק זה היינו אומרים שבשבת יהיו נשרפים באש מן השמים, ואולי שדרוש נר המנורה נראה
 לרש"י יותר פשוט בכתוב, לפי שהיל"ל אש הוקד תמיד שזה יושר הדיבור, או הוקד אש תמיד, אבל באשר הוא שם מוכיחים
 הדברים שנקשר תיבת תמיד לתיבת אש ולא לתיבת הוקד כלומר אש הגקרא תמיד וכג"ל (מ"ל):

דמנחתא דיקרב
 קרבן יי קרבן ו
 מנה בקמצה נ
 וממשהה וית כ
 מנחתא וינ
 קאתקבלא ב

המזבח אש על ה
 תורת המנחה.
 ולזכה האמורים
 ולזכרה אלא מט
 כהנים שהיא כל
 אותה. היא ה
 (ה"ב - זכרים ס"ג)
 אהל מועד (כג -
 שהוא פניו של נ
 (ה) (והרי
 עשרון שלם צבו
 בקמצו. שלא י
 מסלת המנחה
 שנתרבה' שמנ
 מעורבת' באו
 על המנחה וז
 קמייה ומקטיר
 כן אלא בלחה
 לשנות פרשה
 שינוי נוסחאות מערב
 בשני כלים (ת"כ),
 המנחה (לשון רב
 והגם שהביא רש"י
 מניה, לזכור לומר
 להיות פירושו עם
 אש היא אומר הכ
 צלבי (לברוש):
 "עליה" פירשו
 פירושו והריס מנ
 כתיב מלא קומלו
 (ג"א): (לא) ו
 (ת"כ): (לב) ו

שיל"ת

ספר

תורת משה

על התורה

השלם והמפואר

ויקרא

מרבינו משה סופר זצוק"ל

בעל שו"ת והידושי "חתם סופר"

יצא לאור במהדורה חדשה מושלמת ומפוארת
על ידי מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד
ע"ש החתם סופר ז"ל
עיה"ק ירושלים תובכ"א

מהדורת נוסענצווייג

פרשת צו^א

לעולם יהא אדם^ב אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו וכו', שאנו משכימים ומעריבים ואומרים פעמים בכל יום שמע ישראל וכו', הכוונה אשרינו שזכינו אף על פי שאנו אומרים פעמים בכל יום ומיחדים שמו הגדול, והיה ראוי שתתקרב אש האהבה, ומכל מקום אנו אומרים שמע ישראל וְאֶהְבֶּתָּ באהבת עולם אמיתית, כאלו היום תחילת קבלת עול מלכות שמים.

ובן אומר בפרשה זו (פסוק ב) ואש המזבח תוקד בו, קאי על הכהן, שהשפיל גדולתו לפני יוצר כל יתברך שמו ומוציא הדשן, ואינו מתהדר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה^ד, אש המזבח אשר הוא מן השמים^ה, תוקד בו בלבו של הכהן, מים רבים לא יוכלו לכבות האהבה (שיר השירים ח ז), וביער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר (להלן פסוק ה).

פרק ו

צו

הכין המשפיל גדולתו להוציא הדשן תוקד בו אש האהבה וכיון שהוא דבר הרגיל בכל יום מיד ולדורות צריך זירוז שלא התיישן האהבה. ורשב"י סבר שהכניס המקודשים אל ה' אינם צריכים זירוז כי אין חסד להם כלום. ויהי היה צריך זירוז לשראל שהם בעלי חסרון כיס

(ו ב)

צו אלא לשון זירוז, מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר היה צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס (תורת כהנים צו א א, הובא ברש"י). יש לפרש, הנה דבר הרגיל בכל יום ויום נעשה כדיוטגמא ישנה^ג, על כן אמרו חז"ל (מכילתא בא מסכתא דפסחא פרשה יז ד"ה הגדת) יכול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא (שמות יג ח), יכול מבעוד יום תלמוד לומר בעבור זה (שם), בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, כדי שלא יהיה אצל בנך כדיוטגמא ישנה כליל סיפור יציאת מצרים, על כן לא תגיד לבנך אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. אמנם לא כן אנחנו עבדיו הגדולים שאנו אומרים (תפילת שחרית,

א. בחידושי פרשה זו (בהתחלטה) ישנם פירושים אחדים המסתעפים לביאורים בהגדה של פסח אשר דרשם מרן בשבת הגדול, ואף דרוש שזכר בו מענין פורים, שכנראה נאמר על ידי מרן בשבת זכור (בשנה מעוברת). ב. כן הוא הנוסחה ברמב"ן (מרן ההתעוררות השובה). ג. ראה ברש"י (דברים ו ז): "אשר אנכי מצוך היום, לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סיפנה, אלא כחדשה שהכל הציץ לקראתה, דיוטגמא, מצות המלך הבאה במכתב". ד. עיין בעה"ת (עמ"י ד"ה צו): "הרמת הדשן והוצאתה עיקרה בא ללמוד מידת עניוה. כן כתב חובות הלכות בשער הכניעה פ"ו לומר שאין גבהות לפני הקב"ה". ה"ל החובות הלכות שם: "והטביעי, שיראה לבני אדם הכניעה, ויניח הגבהות לכבוד הבורא, ויעזוב הגדולה והיקר והזהירות על נפשו בעת שהוא עושה לאלקים יתברך, בין לבדו בין בתוך מקהלות בני אדם, כמו שאמר הכתוב על אהרן על גדולת מעלתו והרים את הדשן וגו', וחייבו הבורא להוציא את הדשן בכל יום תמיד, להשפל ולהסיר הגבהות מלבו". ה. שהיה אש של מעלה (ומא כא ע"ב). (מרן ההתעוררות השובה).

בכלל
ההיולי
לי שני
הארץ,
ל צבא
הארץ
נאמר
ההכוכב
פי דעת
הוא
חד עם
ור שה
פת אש
ה שר,
יד למי
ה הוא
נעדר
והוא
מט
והתך מן
דרשו כן
מנהה,
קינמון
נרפס
"צורת
אלא
דת זקן
ל עגלה
"הקב"ה
אין בו
ועשה,
והארץ
מהם".

מוסיף אהבה על אהבה יום יום יביע
 אומר (תהלים יט ג) תמיד תוקד לא תכבה
 (להלן פסוק ו). ועל כן כתיב צו, כי כל
 דבר שהוא מיד ולדורות יום יום צריך
 זירוה שלא תתישן ולא תכבה אש האהבה
 ההיא, על כן כתיב צו לשון זירוה.

והנה רבי שמעון בן יוחי ורבי ישמעאל
 פליגי (ברכות לה ע"ב), רבי
 ישמעאל סובר הנהג בהם מנהג דרך
 ארץ, זורע כשעת זריעה, דכתיב (דברים
 יא יד) ואספת דגן, וכשיש פנאי עובד
 ה' לעסוק בתורה, אך רבי שמעון בן
 יוחי סבירא ליה אם כן תורה מה תהא
 עליה, אלא ועמדו זרים ורעו צאנכם
 (ישעי' סא ה), וכן כתיב (תהלים לד י) כי
 אין מחסור ליראיו, על כן אומרים (הגדה
 של פסח) כל דכפין ייתי ויכול כי אין
 חסרון ליראיו. והנה בהעושים כרבי
 ישמעאל, אפילו מלאים כל טוב יש להם
 חסרון כיס, מה שאין כן העושים כרבי

שמעון בן יוחי, אפילו בקב חרובין די
 לו ואין חסר להם כלום, ולא שייך
 חסרון כיס, והם אינם צריכים זירוה כלל,
 אך להנהיגם כרבי ישמעאל שיש להם
 חיסרון אותם צריכים זירוה. ואם כן
 הכהנים המקודשים אל ה' אינם צריכים
 זירוה, ויותר היה צריך זירוה לישראל
 שהם בעלי חסרון כיס, ולא לכהנים
 שאינם צריכים זירוה, כי מזורזים ועומדים
 הם הוואיל ואינם בעלי חסרון כיס.^ל

צו.

ד' ברש"י איתא אין צו אלא זירוה מיד
 ולדורות, אמר רבי שמעון
 ביותר היה צריך הכתוב לזרו במקום
 שיש בו חסרון כיס. ואיתא ברמב"ן בשם
 ספרי שם (נשא א, ד"ה צו), דרבי שמעון
 חולק ומקשה על תנא קמא דכיותר
 וכר"ב. יש לדקדק איזה חסרון כיס שייך
 גבי הקרבנות, הלא בהקרבנות הנאמרים

ר"ש סלי
 היה צריך
 לזרו בשם
 שיש בו
 כיס חסר
 כפרשת
 ארומה
 דרבי שמעון
 לשיטתו
 קדושי
 אונה
 מתרומת
 צריך

בפרשת ויקרא מיירי
 בנדבה, ובהם לא שייך
 שלא ירצה אין צריך
 ואשמות המה אינם צ
 אין ממשכנין עליהם,
 דתהוי ליה כפרה (כב
 שם ד"ה חייבי, רמב"ם
 הי"ז). ואי בקרבנות
 פנחס שהמה קרבנו
 התם נאמר (במדבר נ
 ישראל את קר

ונראה לי לומר דפ
 דדמיה מרוז
 ע"כ) והיא לשעה ולד
 צו לזרו. ומיהו י"ל כיו
 הלשכה (שקלים פ"ד מ
 כיס, דבלאו הכי נתנו
 מחצית השקל העשי
 לא ימעט (שמות ל טו
 לפי מה דקיימא לן טו
 אך רבי שמעון לשיט

ג. כי יש לו מנה רוצה מאתים, ואין אדם מות וחצי תאוותו בידו (קהלת רבה א לה, טפ ג יב). (מין
 ההתעוררות השובה). ז. כמו שהי רבי שמעון בן יוחי במערה י"ג שנה רק בחרובין כדאיתא
 גמרא שבת ל"ג ע"ב. (מין ההתעוררות השובה). ועיין ברכות יז ע"ב. "בכל יום יום בת קול יוצאת
 מחר הורב ואומרת כל העולם כולו נזנזין בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב הרובין מערב
 שבת לערב שבת". ה. יש לפרש כונת מרן בזה על פי מה דאיתא ברמב"ן שרבי שמעון חולק
 על התנא קמא. וידוע שסתם רבי שמעון הוא רבי שמעון בן יוחי (רש"י שמועה ב ע"ב ד"ה מטמא).
 ולדידיה לא צריכים הכהנים זירוה אלא הישראל, וכאן הוא מדבר מכהנים צו את אהרן, וזה שאמר
 ביותר היה צריך לזרו במקום שיש בו חסרון כיס היינו הישראלים (מין ההתעוררות השובה). אמנם
 לתנא קמא הכתוב מורה אף את הכהנים המוציאים את הדטן בבוקר בבוקר יום יום, שאש המזבח
 תוקד בכהן ולא תתישן אש האהבה, כי דבר הרגיל יום יום צריך זירוה. ט. כדאיתא בשבת כ
 ע"א דכהנים זרזים הם. י. מאמר זה תוקן ע"פ הנדפס בדרשות (ה"ד תנ"ך ד"ה צו, מהד"ק ר"ב
 ג). יא. ברש"י לפנינו ליתא היבה זו, והוא נוסח רש"י שברמב"ן. יב. ז"ל הרמב"ן: "ומדרשו
 על רבי שמעון אינו על זו הצואה, כי כאן אין בו חסרון כיס לבני אהרן המעושים בה, אבל יש
 להם ריזה ושכר בכל הקרבנות, גם בעולה. אבל אמר תנא קמא אין צו אלא זירוה מיד ולדורות
 וכי, ובא רבי שמעון לחלוק ולומר שפעמים יבא הלשון הזה בדבר שאינו מיד ולדורות בעבור שיש

בו חסרון כיס, כגון הצו
 שנויה שם". וזה לשון ה
 אומר אין הציווי בכל מק
 חסרון כיס". יג. דקא
 דמוסיף על ענין ראשון ()
 אם כן למה נאמר בפר
 מתרומת הלשכה. (מין הו
 (ד"ה אלא) את שיטת רש"י
 והא דאמרנו בכמה דוכתי
 סברי שהיא דוחק, ועל כן
 פ"א ה"ז). טז. כאמר
 מכת"י משנת תקצ"ד.

זרובין די
לא שייך
ירוח כלל,
שיש להם
ואם כן
צריכים
לישראל
לכהנים
ועומדים
זון כיס.

בפרשת ויקרא מיירי בקרבנות הבאים
בנדבה, ובהם לא שייך חסרון כיס, דמי
שלא ירצה אין צריך להתנדב. וחטאות
ואשמות המה אינם צריכים זירוז, שהרי
אין ממשכנין עליהם, דכל אדם ניחא ליה
דתהוי ליה כפרה (בכא קמא מ ע"א ורש"י
שם ד"ה חייבי, ומב"ם מעשה הקרבנות פי"ד
הי"ז). ואי בקרבנות הנאמרים בפרשת
פנחס שהמה קרבנות של צבור, הלא
התם נאמר (במדבר כח ב) **צו את בני
ישראל את קרבני לחמי"י.**

סבירא ליה פרה קדשי בדק הבית היא,
ואינה ניקחת מתרומת הלשכה, ולפעמים
גובין לה מתחלה מהצבור ליקח פרה,
על כן רבי שמעון לשיטתו יפה הקשה.
אי סלקא דעתך צו מורה זירוז, ביותר
היה צריך לזרז בפרשת פרה אדומה שיש
חסרון כיס.^{טו}

(ו ב) ר"ש ס"ל
היה צריך
לזרז כס
שיש בו
כיס הי"ז
בפרשת
אדומה ולא
רבי שמעון
לשיטתו
קדשי בדק
הינה נקח
מתרומת
צדק זרז

ונראה לי לומר דפרשת פרה אדומה
דמיה מרובים (עבודה זרה כג
ע"ב) והיא לשעה ולדורות, בזה הוי ליה
צו לזרז. ומיהו י"ל כיון שניקחת מתרומת
הלשכה (שקלים פ"ד מ"ב) אין כאן חסרון
כיס, דבלאו הכי נתנו כבר כל אחד ואחד
מחצית השקל העשיר לא ירבה והדל
לא ימעיט (שמות ל טו) ללשכה י". אך זה
לפי מה דקיימא לן^{טו} פרה קדשי מזבח,
אך רבי שמעון לשיטתו (עבודה זרה שם)

ד צו את אהרן.

ברש"י אין צו אלא זירוז מיד ולדורות,
אמר רבי שמעון ביותר היה

→ (ו ב) בכל יום יחיה
בענין כאלו
היום יצאת
ממצרים, ולזה
צריך זרז כיון
שהוא בתמידות

צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון
כיס. כבר כתבנו דמה שבא לפרקים לא
בעי זירוז, דממילא תביכה על האדם. וזה
ששינו (מכילתא בא מסכתא דפסחא פרשה יז
ד"ה והגדת) יכול מראש חדש, תלמוד לומר
ביום ההוא (שמות יג ח), אי ביום ההוא
יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה
(שם), לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה
ומרוז מונחים לפניך, ורק בשעה שמצה
ומרוז מונחים לפניך כדי שיהיה דבר

ג (ב). (פרו)
בן כדאיתא
קול יוצאת
דובין מערב
שמעון הולק
ד"ה משמנו,
וזה שאמר
יזבה, אמנם
נאש המזבח
לא בשבת כ
מתחילת י"ב
ה"ן "ומדרשו
הא, אבל יש
מיד ולדורות
בעבור שיש

בו חסרון כיס, כגון הצואה האמורה בשכן המאור וכו'. אבל בתהלת ספרי בענין מהלוקת היא
שניה שם. וזה לשון הספרי: "צו, הציווי מיד בשעת מעשה ולדורות וכו' רבי יהודה בן בתירה
אומר אין הציווי בכל מקום אלא זרז וכו', רבי שמעון בן יוחי אומר אין ציווי בכל מקום אלא
חסרון כיס". יג. דקאי על כל הקרבנות הנאמרים שם, דכל שאר הפרשיות שם מתחילין בו"ז
דמוסיף על ענין ראשון (פסחים ה ע"א) וקאי אדלעיל. (פרו התעוררות תשובה). יד. תמיה לי
אם כן למה נאמר בפרשת פנחס (במדבר כח ב) בקרבנות ציבור "צו", הלא המה באים גם כן
מתרומת הלשכה. (פרו התעוררות תשובה). טו. הנה מרן מפרש כאן כפי שפירשו התוס' שם
(ד"ה אלא) את שיטת רש"י שם, דלרבנן הוי פרה קדשי מזבח ולרבי שמעון פרה קדשי בדק הבית,
והא דאמרו בכמה הוכתי בש"ס "פרה קדשי בדק הבית היא" אתיא לרבי שמעון, אמנם התוס'
סברי שהיא דוחק, ועל כן כתבו דלכ"ע פרה קדשי בדק הבית היא, וכן פסק הרמב"ם (פרה אדומה
פ"א ה"ז). טז. נאמר זה בשינויים קלים נדפס גם בדרשות (ה"ג תרמ ד"ה צו מהח"ק ר"א א)
מכת"י משנת תקצ"ד. יז. ברש"י לפנינו ליתא תיבה זו, והוא נוטה רש"י שברמב"ן. יח. ה"ש
הפרשה ד"ה צו.

חדש בלב הבן. אבל אצל גדולי ישראל בכל יום יהיה בעיניך כאלו היום יצאת ממצרים, כדכתיב (שם פסוק ג) זכור את היום הזה אשר יצאת ממצרים וכו', וכאלו היום עמדת לפני ה' אלקיך בחורב בהר סיני לקבל התורה (ילקוט שמעוני יתרו רמז רסח, רש"י שמות יט א), וצריך זירוז שלא יהא כדיוטגמא ישנה.

זוה הוא שאלת בן החכם ותשובתינו אליו (הגדה של פסח, פיסקא ברוך המקום), החכם שואל שני דברים, אחד מה העדות והחוקים כפשוטו, ושנית אשר צוה ה' אלקינו אתכם (דברים ו כ), 'צוה' דייקא, צו לשון זירוז, שזירז אתכם, מה צורך לזרוז לבעלי מדע כמותכם. והתשובה על ראשון ראשון, עבדים היינו וכו' (שם פסוק כא), ועל השנית ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה וגו' לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה (שם פסוק כד), פירוש שצונו בזירוז על שנעשה כל הימים זה אחר

זה בתמידות, ויהיו לחיותנו כחיות כא וזריזות, כיום הזה כאלו היום נצטוינו. והיינו תשובת בעל ההגדה לכן החכם אין מפטירים אחר הפסח אפיקומן, שטעם סיפור הלילה הזה ישאר בפינו ומחשבותינו כל השנה כולה בכל יום ויום כאלו היום יצאנו, ולזה צריך זירוז.

אמנם יש לדקדק בפרשה זו, נהי שמיירי מעולת תמיד שמקריבין ככל יום ויום, מכל מקום מה טעם כתב הזירוז אצל תרומת הדשן ולא אצל העולה עצמה. לזה בא רבי שמעון לפרש ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כים, כי העולה וקטורת מעשרים (וימא כו ע"א, תוספות ישנים שם ד"ה עולה הב'), כדכתיב (דברים לג י"א) ישימו קטורה באפך זה קטורת, וכליל על מזבחך זה עולה, ברך ה' חילו. אלא שהקטורת מעשיר טפי כיון דלא שכית כמו עולה, כמו שאמרו חז"ל (שם). אבל מי שזכה בתרומת הדשן, באותו יום שזכה מפסיד

האכה בזה הדשן כפי זכוהו כפי קטורת מעשרים יש כאן חסרון כים וצריך

לשבת רבי שמעון אין יבדת כל תרס אלא בזמנת. שחבה קני לזוח שבשרם שזה פחות מכל ויש כאן חסרון כים ובה יורה צריך לזרוז יותר משא"כ בבן מירי בכל קטורת ששנים יותר ואין כאן חסרון כים

זכותו בעולה וקטו חסרון כים, על ולהנוסחא דרבי אתנא הכי קשיא ליה לו צריך לזרוז בחט חטאות שבכל יום ו שאמרו חז"ל עליה בית דין של כהני כל מעות שבשופ והחטאות האלו המ לצייהוב (חולין כב ע פרוטה לאכילה, הבישול כלי חרס ע שווה כמה פרוט לזרזיה. אך זהו ו דסבירא ליה בזבח קרשים קלים צריכ

ובזה יש להבין דברי חז קטורה באפך וכליל על שכוחא, פירושו כנ"ל ד אנשים אינה מעשרת, אפילו אי היו רוצים לפי כג. וכל"כ מין לחלן (עמ וכ"כ בדרשות (ה"ג רמא פ"ד ה"ח): "אבל אותם י וברוב עם הדרת מלך", מכבש למזבה זכה אח החתעוררות תשובה). הו. "צו" שהוא לשון זירוז בו כו. ואם כן לרבי שמעון לא נקט גבי חטאת לשון יותר באכילת הקרבן פ בשינויים קלים נדפס גם זה בגמרא (סנהדרין נו ע ל. שהרי לאהרן ובניו אי

יט. ראה לשון מרן בעה"ת (בראשית עמ' צג ד"ה ואבוא): "ידוע כל מקום שנאמר 'היום' אנו מפרשים כל יום ויום שעומד וקורא המקרא הזה וכו', זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים. כאלו היום יצאת, וכל עיקרי תורה תלוים בזה". וכן כתב הש"ת (מסכת פסחים מצה עשירה דרוז א אות רפג): "זהו ענין הזכרת יציאת מצרים בכל יום כאלו היום הזה יצאנו". כ. ראה ברש"י (דברים ו ו): "אשר אנכי מצוך היום, לא יהו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. דיוטגמא, מצות המלך הבאה במכתב". כא. יענין רש"י ברכות נ"א ע"א ד"ה חו, שחי בלע"ז פרי"ש (מרן ההתעוררות תשובה). וענין של"ה (פרשת אחרי דרך תיים אות ד): "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' ויפרא יו ה). רומז על כל מה שיעשה האדם יעשה בזריזות ופלא. זהו 'והי בהם', כלומר, בחיות נמרץ, על דרך שפירש רש"י (ברכות נא ע"א) על ענין עטרה דברים שנאמרו בבוס של ברכה, ואחד מהם 'חי', ופירש רש"י ו"ל פריש"ק בלע"ז. והכוונה בכאן כלומר, שיעשה בבראות ובחיות ובזריזות כל מעשה אשר ציווה השם יתברך". כב. ראה לשון מרן בעה"ת (שמות עמ' קכד ד"ה כמשפטו): "כי אדם שהורגל בדבר אחד עושה כמצות אנשים מלומדה ואינו מתפעל, משא"כ כשזוכה בו לפרקים או מכל שכן חדשים, הוא מתפעל ולבו שמח בעבודתו.

תנו בחיות כא
היום נצטוונו.
ה לבן החכם
ה אפיקומן,
ישאר בפינו
לה בכל יום
ה צריך זירוז.

שה זו, נהי
יד שמקריבין
מה טעם כתב
א אצל העולה
לפרש ביותר
יש בו חסרון
עשרים (י"א)
ה עולה ה'),
שימו קטורה
ל מזבחך זה
א שהקטורת
ח כמו עולה,
ובל מי שזכה
שזכה מפסיד

ה' אנו מפרשים
ר"ס, כאלו היום
יש א אות רפג);
ט"י (דברים ו ז);
כחדשה שהבל
נ"א ע"א ד"ה
אות ד): "אטר
יעשה בודיות
על ענין עשרה
והכוונה בכאן
כב, ראה לשון
אנשים מלומדה
שמה בעבודתו.

לשיטת רבי
שמעון אין
שבירת כלי חרס
אלא בחטאת,
שרוב קני
ילדות שברם
שזה פחות
כהכלי ויש כאן
חסרון כ"ס, ובה
היה צריך לזרז
יותר, משא"כ
לזבן מיירי ככל
הקרבנות ששום
יותר ואין כאן
חסרון כ"ס

זכותו בעולה וקטורת^כ, אם כן יש כאן
חסרון כ"ס, על כן צריך זירוז טפי.

ולהנוסחא דרבי שמעון פליג ומקשה
אתנא קמא^כ, יש לפרש

הכי קשיא ליה לרבי שמעון, יותר היה
צריך לזרז בחטאת מבעולה, דרוב

הטאות שבכל יום ויום המה קיני יולדות,
שאמרו חז"ל עליהם כהנים זריזים ואין

בית דין של כהנים עומדין עד שיכלו
כל מעות שבשופר (עירובין לב ע"א),

והטאות האלו המה בן יונה שלא הגיע
לציהוב (חולין כב ע"א) ובשרו אינו שוה

פרוטה לאכילה, וצריך לשבר אחר
הבישול כלי חרס שבישל בו (להלן ו כא)

ששוה כמה פרוטות, בזה היה צריך
לזרז^ה, אך זהו רבי שמעון לשיטתו

דסבירא ליה בזבחים צ"ה ע"ב דאין
קדשים קלים צריכים מריקה ושטיפה,

ומכל שכן שבירת כלי חרס^כ, מה שאין
כן לתנא קמא הפרשה מיירי מכל

הקרבנות ששוה בשרם הרבה^כ, ואין כאן
חסרון כ"ס^ה.

ד צו את אהרן.

על דרך הפשוט אפשר לפרש הא
דאיתא בתורת כהנים (צו פרשה א

ה"א) **אמר רבי שמעון ביותר היה צריך**
לזרז במקום שיש חסרון כ"ס, כי רבי

שמעון לשיטתו הובא במדרשכט (זוהר
ח"ג פרשת צו כז ע"א) אמר רבי שמעון אין

צו אלא לשון עבודה זרה, ואתי לאפלוגי
אתנא קמא דאמר אין צו אלא זירוז מיד

ולדורות, ואמר רבי שמעון דליתא, דאם
כן ביותר היה צריך [לומר] לעיל אצל

קרבנות ישראל שהוא להם חסרון כ"ס,
ולמה אמר זאת לאהרן ובניו, אלא על

ובזה יש להבין דברי חז"ל (יזמא ב ע"א) חדשים לקטרת בואו והפיסו מפני שמעשרת דכתבי ישימו
קטורה באפך וכליל על מזבחך בדרך ה' חילו, ומקשה אם כן עולה נמי דכתוב וכליל, ומשני עולה
שכיחא, פירושו כנ"ל, דדאי כליל וקטורה שניהם מעשרים העושה בכוננת הלב, אך העושה מצות
אנשים אינה מעשרת, על כן הפיסו לקטרת שיתפעל המקטיר ויתעטר, אך עולה דשכיח טובא
אפילו אי היו רוצים לפייס חדשים מ"מ היה מגיע כמה עולות על כל אחד ולא היה מתפעל טפי".
כג, וכ"כ מרן להלן (עמ' מג ד"ה צו ה'): "כי מסתמא מי שזכה בדשן שוב לא היה בפייס דעולה",
וכ"כ בדרשות (ח"ג רמא ד"ה רבי, מהדו"ק קע"ח ב), וכיון בזה למה שכתב הרדב"ן (הל' תמידין ומוספין
כ"ד ה"ח): "אבל אותם שכבר זכו בשאר הפייסות לא היו נכנסים בפייס, והטעם כדי שיוזכו כולם
וברוב עם הדרת מלך", אולם עיין בתוס' (יזמא כו ע"א ד"ה דהנן) שכתבו: "דזימנין דבהעלאת איברים
מכבש למזבה זכה אחד כוהנך שזכו להוליך לכבש", כד, יעויין ברמב"ן בשם ספרי (מרן
ההתעוררות תשובה), הובא לשונו לעיל עמ' לח הערה יב. כה, כלומר, יותר היה צריך לכתוב
"צו" שהוא לשון זירוז בפרשת שבירת כלי חרס, דמיירי בחטאת דוקא לשיטת רבי שמעון, וכדלהלן.
כו, ואם כן לרבי שמעון היה יותר חסרון כ"ס בחטאות אלו יותר מטאר כל הקרבנות, וקשה למה
לא נקט גבי חטאת לשון "צו", לכן חולק רבי שמעון. (מרן ההתעוררות תשובה). כז, שמרויה
יותר באכילת הקרבן מההפסד בשבירת הכלים. (מרן ההתעוררות תשובה). כח, מאמר זה
בשינויים קלים נדפס גם בדרשות (ח"ד רסא ד"ה צו מהדו"ק רנ"ג ג) מכת"י משנת תקצ"ו. כט, וכעין
זה בגמרא (סנהדרין נו ע"ב) בשם סתם ברייתא, ובשיר השירים רבה (א טז) בשם רבי אליעזר.
ל, שהרי לאהרן ובניו אין חסרון כ"ס בהקרבנות אלא לישראל המביאו, כמו שהקשה הרמב"ן.

(ו ב) אם 'צו' הוא
לשון זירוז ביותר
היה צריך לכתוב
אצל קרבנות
ישראל שהוא
להם חסרון כ"ס,
ולכן סבר ר'
שמעון שהוא
לשון עבודה זרה
ונכתב כאן
כשתרצה
הקב"ה להזכיר
שם אהרן אצל
הקרבנות

כרחק אין צו אלא עבודה זרה. [ד]הנה איתא במדרש לא (ויקרא רבה ז א) דבכל סדר של פרשת ויקרא עם כל הקרבנות לא הוזכר שם אהרן אלא בני אהרן, עד כאן שהתפלל משה עליו. לכך כשנתרצה הקב"ה להזכיר שם אהרן אצל הקרבנות נאמר בו לשון צוי"ב.

L

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה.

ברש"י כל מקום שנאמר בו צו הוא מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס, ועיין ברמב"ן. יש לפרש, דחז"ל אמרו^ג (תנחומא צו יד) כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה שנאמר וזאת תורת העולה, ויש לדקדק אם כן דהקרא מיירי בעוסק בפרשת עולה, ואין זה שייך דוקא גבי אהרן ובניו, ולמה פרט כאן אהרן ובניו. ויש ליישב שכוונת

צו וגו' לאמר שיאמרו לישראל זאת תורת העולה שכל העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה וכן בטאר קרבנות ואי"ם טע"ו ימנע ישראל מלהביא קרבנות ואיכא חסרון כיס לתנאים

הפסוק שאהרן ובניו שהמה המורי התורה^{יד} הם יודיעו זאת לישראל דהעוסק בפרשת עולה הוא כאלו הקריב עולה, ועל ידי זה הפרשה הזאת היא מיד ולדורות אפילו בזמן הזה שאין בית המקדש קיים.

וכזה יש לפרש הקרא צו את אהרן ואת בניו לאמר שיאמרו ושילמדו ויפרסמו זאת תורת העולה שכל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה. ובזה מוכן דברי רבי שמעון, דאצל ישראל לימוד הזה הוא לרווחה שלהם, שבעסק פרשת עולה די להם כאלו הקריבו העולה, אבל לכהנים יש בלימודן של ישראל פסידא שלא יקריבו ישראל - על ידי שילמדו פרשיות של הקרבנות - לא עולה ולא שאר הקרבנות, ולא יהא להם חלקם המגיע להם מהקרבנות ויש בו חשש חסרון כיס^ה, ולכך קאמר אצלם צו במקום שיש חסרון כיס לכהנים,

דהיינו שיזרזו להם להם חסרון כיס בפרשת עולה, אף על להם לישראל דבו

צו את אהרן ואת בני העולה הוא העולה ע כל הלילה עד הבקו פו.

נראה לפרש, דהו דרשו מה העולה, כל העוסק הקריב את העולה. נ כאן על שני דברים ועל תורת עולה. לנ העולה כלומר דתורו יותר מהעולה על נ

תורת העולה חשובה יותר מהעולה עצמה, כי היא נהגת כל הלילה היינו בגלות עד הבקור של הטאולה ואש המזבח היינו אש המשיכה תוקד ב' ולא תפסק בזכות התורה

ובאופן וז"ל: "ובאופן או שפתינו על ידי שתהיו ממילא ועשיתם אותם, יוכל ח"ו המקדש ליחרג לעבודת המקדש, לכן הו הכי יהיה בית המקדש המקדש קיים, אמנם בג חתורה לעולה למנחה ול אמר רבא האי לעולה נ צריך לא עולה ולא חטא ועיין ראש הוד להחיד"א הקריב עולה היינו חלק בעה"ת (עמ' צה ד"ה צו) נ בעה"ת (עמ' צה ד"ה צו) האריך מרן לבאר שהעו עיי"ש. לח. היינו בר אלא בפייס כמבואר במש (תשובה).

לא. ז"ל המדרש: "רבי מנא דישאב ור' יהושע דסיכנין בטס ר' לוי מתחלת הספר ועד כאן כתיב וערכו בני אהרן (ויקרא א ה) וזרקו בני אהרן (שם פסוק יא) ונתנו בני אהרן (שם פסוק ז), אמר משה לפני הקב"ה הבור שנואה ומימיה חביבין וכו', ולאהרן אין אתה תולק לו כבוד בשביל בניו, אמר לו הקב"ה חייך שבשבילך אני מקרבך ולא עוד אלא שאני עושה אותו עיקר ובניו טפלים, צו את אהרן ואת בניו לאמר, ומבואר שם במדרש שהטעם שלא הוזכר אהרן עד כאן הוא משום חטא העגל, שאמר הקב"ה (שמות לב לג) מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. לב. שהוא לשון עבודה זרה, לרמוז שלכן לא נזכר שמו עד כאן משום חטא העגל. לג. בתנחומא: "לפיכך אמר הקב"ה לישראל בני אף על פי שחרב בית המקדש ובטלו הקרבנות ואין קרבן עולה נוהג, אם אתם עוסקים וקורים בפרשת עולה ושונין בפרשת קרבנות מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבים קרבן עולה לפני, שנאמר וזאת תורת העולה". לד. כדכתיב (דברים לג י): "זרו משפטך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפיך". וכתוב (מלאכי ב ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת תורה ובקשו מפיהו". וברש"י שם: "כי שפתי כהן, עליהם מוטל לשמור דעת, למה שהרי תורה ובקשו מפיהו, שכבר דבר זה מסור להם זורו משפטך ליעקב". לה. מבואר מדברי מרן שהעוסק בתורת עולה אף בזמן בית המקדש כאלו הקריב עולה ואין צריך להביא עולה, וכן כתב מרן בעה"ת (ויקרא עמ' קז ד"ה

המורי
שאל
הקריב
היא
בית

אהרן
אילמדו
העוסק
וכזה
ישראל
בעסק
הקריבו
הן של
ל - על
ת - לא
א להם
יש בו
אצלם
לכהנים

דהיינו שיזרוזו להם, אף על פי שמגיע להם חסרון כיס כמה שילמדו ישראל פרשת עולה, אף על פי כן יאמרו הכהנים להם לישראל דבר זה, וזה לאמר ל.

7 צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו.

תורת העולה חשובה יותר מהעולה עצמה, כי היא נודתה כל הלילה היינו בגלות עד הבוקר של הטעלה, ואש המזבח היינו אש המערכה תוקד בו ולא תפסק בזכות התורה

נראה לפרש, דחז"ל (תנחומא צו יד) דרשו מדכתיב זאת תורת העולה, כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב את העולה. נמצא דהזהיר הכתוב כאן על שני דברים, על עולה עצמה, ועל תורת עולה. לכן אמר הכתוב היא העולה כלומר דתורת עולה היא חשובה יותר מהעולה על מוקדה היינו העולה

7 צו את אהרן. (ו ב)

אין צו אלא זירוז מיד ולדורות (תורת כהנים צו פרשה א ה"א, הובא ברש"י כאן). נראה לפרש, אולי רמו בכאן דלא היו מפיסים אתרומת הדשן, רק כל הזרוז ורץ עולה בכבש והקדים את חברו זכה בולח (יומא כב ע"א), והיינו זירוז לט. ויען כי מסתמא מי שזכה בדשן שוב לא היה בפייס דעולה וקטרת, ושניהם

(ו ב) ביוהר צריך לזרוז במקום חסרון כיס קאי על תרומת הדשן שלא היו מפיסין עליה אלא הזרוז זכה בה, ומי שזכה בדשן לא היה בפייס דעולה וקטורת המעשרים

ובאופן זה"ל: "ובאופן אחר י"ל ועשיתם אותם, דהיינו על מה שנאמר (הושע יד ג) ונשלמה פרים שפתינו על ידי שתהיו עמלים בתורה, ואת מצותי תשמרו דהיינו משנה שתהגה בה יומם ולילה, ממילא ועשיתם אותם, דהיינו כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה. ולכאורה על ידי זה יוכל ח"ו המקדש ליתרב, שעל ידי עסק התורה יחשב כאילו הקריבו קרבנות בזמנן ואין צריכין לעבודת המקדש, לכן הכתיב בסוף הברכה ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם, שאפילו הכי יהיה בית המקדש קיים". והנה מדברי מדרש תנחומא הנ"ל מבואר שהוא רק בזמן שאין בית המקדש קיים, אמנם בגמרא (מנחות קי ע"א) איתא: "אמר ריש לקיש מאי דכתיב (להלן ז לו) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם, אמר רבא האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם", וראה מש"כ בזה מרן להלן (עמ' סח ד"ה זאת). ועיין ראש הוד להחיד"א כאן שכתב בשם המפרשים דמאי דאמרין העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה היינו חלק הגבוה, אבל לא חלק הכהנים. לו. מאמר זה בסגנון אחר נדפס גם בעה"ת (עמ' צח ד"ה צו) מרשימות רפ"ס תק"פ-תקפ"א. לו. מאמר זה בשינויים קלים נדפס גם בעה"ת (עמ' צח ד"ה צו) מרשימות רפ"ס תק"פ-תקפ"א. ובדרשות (ה"ד קיב ד"ה זאת מהדו"ק רל"ג ד') האריך מרן לבאר שהעוסק בתורה יש לו חמשה מעלות על הקרבנות, וכולם רמוזים בפרשה זו עי"ש. לזה. היינו בראשונה קודם שבאו לכלל סכנה, אבל אחר כך התקינו שלא יהו תורמין אלא בפייס כמבואר במשנה שם. לט. שיהיו זרוזים להקדים עצמם לדבר מצוה. (מרן ההתעוררות תשובה). מ. כ"ב מרן גם לעיל עמ' מ ד"ה אמנם, ועי"ש בהערה כג.

מעשרים, דעל שניהם נאמר ברכך ה' חילומיא (דברים לג יא), עיין תוס' ישנים (יומא כו ע"א ד"ה עולה), אם כן יש כאן חסרון כיס במה שמזדרז לעלות לכבש, על כן אמר רבי שמעון ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס. ומשום הכי כתיב גבי תרומת החדשן (להלן פסוק ג) מזדו בד שיהיה כמדתו (זבחים לה ע"א, הובא ברש"י כאן), דסלקא דעתך אמינא שיהיה קצר, שלא יגרום עיכוב בריצתו במהרה, וכן מכנסים מעכבים הריצה, וקא משמע לן אפילו הכי צריך ללבוש מכנסים וכתונת כמדתו לארכו.

אך שצריך טעם מדוע זירו הקב"ה טפי בעבודה זו ורצונו שירוצו בכבש ולא יפיסו, ומה טעם זירו אהרן, דכתיב **צו את אהרן** בזו הפרשה, ובכל פרשת ויקרא לא נזכר אהרן כי אם בני אהרן **מב**. גם יש לחקור כי תפלות אבות תקנום

← תפילה ערבית רשות נגד יעקב מובחר שבאבות, כי אתר שיצאנו ידי חובה אנחנו מוסיפים תפילה רשות שהיא עבודה המבשרת

וכנגד תמידים (ברכות כו ע"ב), אברהם שחרית נגד תמיד של שחר והוא חובה, ויצחק נגד תמיד של בין הערבים והוא חובה, ויעקב מובחר שבאבות **מב** (בראשית רבה עו א) חוט המשולש חבל נחלתו **מב** (דברים לב ט וברש"י שם), תפלתו רשות **מב** (ברכות כו ע"ב), הלא דבר הוא **מב**. אבל האמת יורה דרכו, אמרו חז"ל יבמות דף ק"ט ע"ב מי שאין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו, ופירש חובת הלכות (עיין בשער עבודת האלוקים פ"ג ד"ה והרכיעי, והחמישי הא') כי מי שאינו עושה אלא כמו שהוא מצווה ומדקדק כחוט השערה, הוא עושה כעבד שאי אפשר לו לפטור מעבודת רבו ועל כרחו הוא עושה, אבל העובד מאהבה בלב שלם והתלהבות אהבת ה' יתברך שמו בוער בקרבו אין קץ לעבודתו, ושעל זה כתיב (חילים קיט צו) רחבה מצותך מאוד **מב**.

מא. כדכתיב שם (פסוק י"א): "שימו קטורה באפך וכליל על מזבחך, ברך ה' חילו", וכליל היינו עולה כמבואר בגמ' (יומא כו ע"א), עי"ט. **מב**. עיין לעיל (עמי מא ד"ה צו הב') מה שהביא מרן בשם המדרש. **מג**. שם: "הבחור שבאבות זה יעקב שנאמר (חילים קל"ד ד) כי יעקב בחר לו יד". **מד**. ברש"י שם: "יעקב חבל נחלתו, והוא השלישי באבות, המשולש בשלש זכות, זכות אבי אביו וזכותו, הרי שלשה, כחבל הזה שהוא עשוי בשלשה גדילים, והוא ובניו היו לו לנחלה, ולא יטמעאל בן אברהם, ולא עשו בן של יצחק". **מה**. כי הלכה תפלת ערבית רשות, אלא שכתבו הפוסקים (רמב"ם הל' תפילה פ"א ה"ז) שעשיו כבר קבלנו עלינו חובה. (מרן ההתעוררות תשובה). **מו**. כבר הקשו בן בוהר (ח"א דף קל"ג ע"א) וז"ל: "אמר ההוא גברא, הא בקדמיותא אבות תקנום להני צלותי, ומה דאתקינו אברהם ויצחק הוא עקרא, ומה דאתקין יעקב דאיהו שבתא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני, אמר רבי שמעון הא אתמר, אבל תא חזי וכו'". ועיין בפרי עץ חיים שער מנחה וימעיב פ"ד מה שתירץ ע"פ סוד. **מז**. ז"ל חובות הלבבות: "מצוות התורה יש תכלית למספרן והן מגיעות עד סך ידוע והוא הרי"ג מצוות, אך מצוות השכל כמעט שאין להן תכלית, כי בכל יום יוסיף האדם דעת בהן, וכל אשר תוסיף הכרתו ויבין טובות האלוקים ועוצם יכלתו ומלכותו, יוסיף להכניע לו ולהשפל לפניו. ועל כן אתה רואה דוד ע"ה מתהנן וכו' רחבה מצותך מאד, ה"ל כל מה שאנו חייבין מעבודתך על התמדת טובותיך, אין קץ לו. מפני שאין קץ לאופני טובותיך עלינו". וראה עוד מש"כ מרן בשו"ת (או"ח ס" קצו ד"ה בליל):

ולפע"ד זה שאלת אליו (הגה) פטור מהמצות, ומכ ממש כל המצות ת לבית אבות (שמות יב מחויב בפסח מן למנותו ואינו שלא ל ועל זה תמה הבן מיומיים, והיינו מד והמשפטים אשר צו הנה באומרו צוה עמהם, ובאומרו אתו הכלל, כלומר צוה אותי בכלל מצותיכם אני בר חיוב אהיה אינני בר חיוב והתשובה על זה, נמכרים הוציאנו מעבודת פו מוכרחים לעבדו ולעי זה עבודה בשלימות, אהבתינו את ה' וחנ כי אם הוא יתברך עושים הרבה, ואפילו חיובא אנחנו מלמדי

"מרגלא בפומי כי כל הא אכן מי שאין לו אלא ו יודיע, על כן כל המתחו אשר ידבנו לבו". **מר** (להלן י"א מה) על כן **מט**. בשמירה יתירה. **נ** סק"ז) נקט מרן התפילה ופדרים של יום העבר, וז

תורת

פ"ו ב
[ז' - י"ה]

משה

מה

ולפע"ד זה שאלת בן החכם ותשובתו אליו (הגדה של פסח), כי קטן פטור מהמצות, ומכל מקום בליל פסח ממש כל המצות תלויים בו, ועוד שה לבית אבות (שמות יב ג) אף על פי שאינו מחויב בפסח מן התורה אבל מותר למנותו ואינו שלא ללמנויו (נדרים לו ע"א). ועל זה תמה הבן החכם מה היום מיומיים, והיינו מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אתכם, הנה באומרו צוה אלקינו כולל עצמו עמהם, ובאומרו אתכם מוציא עצמו מן הכלל, כלומר צוה אתכם להכניס גם אותי בכלל מצותיכם. וממה נפשך, אם אני בר חיוב אהיה חייב כמוכם, ואם איני בר חיוב מה לי ולכם.

לעבודתו ויראתו. ועבודתנו אשר ציונו אלקינו היא בכלל אחרי ה' אלקיכם תלכו (דברים יג ה), ואמנם מה שאנו מוסיפים גם הקטנים שלא נצטוו היא בחינת לפני ה', כדכתיב באבותינו אשר התהלכו אבותי לפניו (בראשית מח טו). וזו היא תשובה לבן החכם (דברים ו כא-כה) **עבדים היינו לפרעה במצרים**, וגם ויצונו ה' לעשות כל החוקים האלה לטוב לנו כל הימים, וזה התחייבות מטעם שהיינו עבדים לפרעה נהיה עבדים לו יתברך שמו, אך וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו דייקא, היינו מה שלא צוה נשמור לעשות כאשר ציונו.

והיינו נמי בתמידים וכנגדן ב' תפלות המחויבים הן הן עיקר העבודה, אמנם אחר שיצאנו ידי חובה אנחנו מוסיפים תפלת רשות ערבית, והיא חשובה מן הכל, והיא כנגד איברים ופדרים (ברכות כו ע"ב), שכבר נגמרה העבודה ואין חיוב על הכהן בלילה להפך בצינורא ולהשגית על האיברים כלל אם יוצת בהן האש או לא (תוס' מעילה י ע"א ד"ה הכל), ומכל מקום מחפצו

והתשובה על זה, באשר אנחנו עבדים נמכרים להקב"ה באשר הוציאנו מעבודת פרעה, והיינו עבדים מוכרחים לעבדו ולעשות כרצונו^{כ"ה}, ואין זה עבודה בשלימות, ובמה יודע איפוא אהבתינו את ה' וחפצנו לעשות רצונו, כי אם הוא יתברך ביקש מעט ואנחנו עושים הרבה, ואפילו הקטנים שאינם בר חיובא אנחנו מלמדים ומעוררים לבותם

"מרגלא בפומי כי כל האמור להלכה בשו"ע היא תורה נתונה לכל ישראל בשוה ואין בודד במועדיו. אכן מי שאין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו, כי זה נעשה מצות אנשים מלומדה ואב לבנים יודיע, על כן כל המתחסד עם קונו ניכר במעלליו מה שלבנו בודה לטם ה' להזיר נזיר מכל מה אשר ידבנו לבו". **מת.** ראה תורת כהנים שמיני יב ד: "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים (להן יא מה) על כן העליתי אתכם מארץ מצרים על תנאי שתקבלו עליכם עול מצות". מט. בשמירה יתירה. (מין ההתעוררות תשובה). נ. גם בהגהות שו"ע (או"ח סי' תקפ"א במ"א סק"ז) נקט מין התפילות ערבית שייכא לחיוב התפילות של יום העבר כוחמת שהיא כנגד איברים ופדרים של יום העבר. זה דלא כהפרי מגדים (פתחה להלכות פריאת שמע ד"ה וזה"מ) דס"ל התפלות ערבית שייכא לחיוב התפילות של היום הבא עיי"ש.

ההם
בה,
הוא
שית
וקט
זטה
אבל
דף
גילו
עין
יעי,
לא
זוט
שר
זוא
לם
ער
זיב
זי
זינו
מין
לו
נות
היו
בית
מין
הא
נקב
הא
נות
נות
יבין
ע"ה
קצ
זליק

[יה]

ורצונו גם כלילה לא שכב (לבס) [לבן] נא, וזו היא עבודה הנבחרת, והיא חפלת יעקב מובחר שכאבות. L

ולבא אל המכוון אקדים, כתיב (להלן ז לז-לח) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים, אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני. ואמרו חז"ל (מנחות קי ע"א) זאת התורה, כל העוסק בתורה כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, ואמרו (מגילה כ ע"ב) ביום צותו, ביום ולא כלילה, שאין לילה זמן קרבן. ובתחלה אומר פירוש הפסוק, דמה שאמר שהתורה שקולה נגד כל הקרבנות, היינו עיון התורה והעסק בה, לא האומר מקרא כפשוטו, ולא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על תורה שבעל פה (גיטין ס ע"ב).

וידוע מה דאיתא במסכת נדרים (לח ע"א) שהקב"ה נתן פלפול התורה למשה רבינו ע"ה, והוא נהג בה טובת עין ומסרה לישראל. נמצא אותה תורה שמסר הקב"ה למשה רבינו ע"ה הוא עדיף מקרבנות, אבל אותה שנמסר לישראל קרבנות עדיפא. על כן אמר זאת התורה לעולה שחשובה ככל הקרבנות, היינו אותה התורה אשר צוה ה' את

פלפול התורה שנמסר למשה רבינו ע"ה עדיף מקרבנות, אבל לישראל קרבנות עדיף

משה בהר סיני, היינו פלפול התורה שניתן למשה, אותו שקול ככל הקרבנות כולם. ואמר ביום צותו את בני ישראל, שהם יקריבו קרבניהם במדבר סיני, כי להם קרבנות עדיפא טרם שניתן להם פלפול התורה.

ובתשובת בן החכם אמרין אפילו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. הוא הדבר אשר כתבנו, כי הקב"ה צוה מעט והגדת לבנך, ויוצא באומר ג' דברים אלו פסח זה שאנו אוכלים על שום מה וכן מצה ומרור (פסחים קטז ע"ב), וכבר קיים בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (שמות יג ח), וזה מצוה על כרחיית כעבדים לרבם, וכמצות כאלו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה (קדושין מ ע"ב), אך מה שאנו מוסיפים ומרכיבים לספר מאהבת השי"ת ולהבת לבבנו בוועד עד לב השמים, בזה מעשה עדיף. והיינו אפילו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו יודעים התורה ופלפולה, וזה עדיף מכל המעשים, מכל מקום מצוה עלינו לספר, שכל המרבה לספר הרי זה משובח, וכל התוספת מרצון משובח טפי מלימוד. נמצא לפי זה מה שכתבתי דתורה של

פלפול עדיף מכל הקרב היום שהיא חיוב, אב שהוא רשות וחפץ ע עדיף. והיינו דאמר כלילה, שעבודת הליל עדיפא מתלמו

והיות כי מעלין בקו וזהו עיכול עבודה יותר חשובה, שתהיה תרומת הדשן רמעלין בקודש ולא ע"ב, על כן מצוה שלא זריזים לרוץ בכבש משובח. והיות כן הקרבנות לא הטיל על בניו, כי עסק תורתו בודאי בעיון ופלפול מקרבנות, והעבודה א ידי בניו, מה שאין כ חירונו עבודת הרמת יתבטל מלמודו לד בעבודת ה', על כן

אחר עיכול אברים ופזרים שהיא עבודת לילה שחשבה לפי הצורך לזה ול תרומת הדשן וזו זריזים בה ולא יפייסו כי מעלין בקודש. ולכן צו את אהרן ויקרא לעבודת הלילה עם הוא יתבטל מלמודו

נד. ותרומת הדשן היתה ע מצותן כל הלילה, יעוין נה. כדמצינו ביזמא שם ע נז. דברי הרמב"ן הובאו בכ בער איילנבורג בעל באר ש על חנוכה של נרות שהיה ובלשון הזה מצאתיה במגד שהקריבו שנים עשר שבט ואמרת אליו, יש חנוכה אח ותשועה וחנוכה שקרויה ע חנוכה המזבת, עכ"ל. כ"כ גם בעה"ת (ויקרא עמ'

גא. לשה"כ קהלת ב כג. גב. כי העוסק בפלפול התורה הרי הוא כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, משא"כ כשמוקריב קרבן אינו מוקריב אלא קרבן אחד. גג. ע"ע בדדשות (ח"ד קמז ד"ה עה, מהדו"ק ה"ס נ"ג) וכל דוב דבורי וסיפורי ומעשי הלילה כולם מיוחדים בכל דור ודור מכת התוספת, ואין זכר לנו בתורה, ע"י"ט.

התורה
קרבנות
ישראל,
יני, כי
להם

אפילו
נבונים
מצוה
המרבח
שובח.

ה צוה
דברים
ום מה
וכבר

בצאתי
זה על
כאלו
(קדושין
מרבנים

ו בוער
והיינו
כלנו
מכל

לספר,
ה, וכל
ימודי,
יה של

קרבנות
המו ד"ה
יד מכח

פלפול עדיף מכל הקרבנות, היינו מעבודת היום שהיא חיוב, אבל עבודת הלילה שהוא רשות וחפץ שלנו, בזה עבודה עדיף. והיינו דאמר ביום צוותו ולא בלילה, שעבודת הלילה שהיא רצונית עדיפה מתלמוד תורה^{נד}.

והיות כי מעלין בקודש, על כן אחר שהיה עיכול איברים ופדרים עבודה יותר חשובה, לא רצה הקב"ה שתהיה תרומת הדשן שאחריה הכרחיית, דמעלין בקודש ולא מורידין (שבת כא ע"ב), על כן מצוה שלא יפייסו אלא יהיו וזיזים לרוץ בכבש וכל המוקדם משובח^{נה}. והיות כן בכל עבודות הקרבנות לא הטיל על אהרן כי אם על בניו, כי עסק תורתו של אהרן שהיה בודאי בעיון ופלפול עצום הוא עדיף מקרבנות, והעבודה אפשר לקיימה על ידי בניו, מה שאין כן עבודת הלילה וזירונו עבודת הרמת הדשן גם אהרן יתבטל מלמודו להזדרז ולהתלהב בעבודת ה', על כן צו את אהרן.^ל

אחר עיכול אברים ופדרים שהיא עבודת לילה שחשובה טפי הוצרך לזרז על תרומת הדשן שידיו זריזים בה ולא יפייסו כי מעלין בקודש. ולכן צו את אהרן דייקא שלעבודת הלילה גם הוא יתבטל מלמודו

צו את אהרן.

אין צו אלא זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס. (רש"י) פירש רמב"ן^ז ד[ל]אפלוגי אתי, דמצינו זירוז שאינו לדורות כגון צו דויקחו אליך שמן זית זך (להלן כד ב), וצו דונתנו ללוים ערים לשבת (במדבר לה ב), והתם היינו טעמא משום שיש חסרון כיס. הנה דבריו משמן זית אין לו מוכן, דהרי הוא כמו צו דכל הקרבנות (במדבר כח ב) שהם לדורות, ולעתיד לבוא נמי במהרה בימינו אמנ^ח, ואדרבא כריש פרשת בהעלותך (שם ח ב) פירש רמב"ן^ט בשם מדרש דנרות רומזים גם לנרות חנוכת החשמונאים שקיים לעולם אפילו בזמן הזה. ורק אך בונתנו ערים ללוים לשבת צדקו דבריו, דלכאורה אינו נוהג לעתיד לבא דהרי יהיה ללוים חלק בארץ, כמבואר ביחזקאל בסופו (מה לא)^{יט}.

ויש לתרץ, היינו רבי שמעון לשיטתו דדריש טעמא דקרא (בבא מציעא קטו

(ו ב) ר"ש דדריש טעמא דקרא אין צו דערי הלוים לדורות שאינו נוהג לעת"ל, אבל לת"ק דלא דריש טעמא דקרא יהו קיימים ערי הלוים לעת"ל וטי"ך צו לדורות

נד. ותרומת הדשן היתה עוד בלילה קודם אור היום (הוסי' יומא כו ע"א ד"ה איכא), ואברים ופדרים מצותן כל הלילה יעוין בגמרא יומא כ"ב ע"א לחד תירוצא. (מ"ן ההתעוררות תשובה). נה. כדמצינו ביומא שם שהיו זריזים כל כך עד שבאו לכלל סכנה. (מ"ן ההתעוררות תשובה). נו. דברי הרמב"ן הובאו במאמרים הקודמים. נז. וכן תמה בספר צידה לדרך כאן מהג"ר ישכר בער איילנבורג בעל באר שבע, עיי"ש. נח. וז"ל: "אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו. ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו, ואמר ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנוכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכת המזבח, עכ"ל". נט. מה שכתב מ"ן דלעתיד לבא יהיה גם ללוים חלק בארץ ישראל, כ"כ גם בער"ת (ויקרא ע"ג לג ד"ה וידבר דברים ע"ג נח ד"ה וע"ד), ובהגהות שע"י יוסף פרשת ראה

מרו חז"ל
זכות כל
זכאי
וא מושם
שכל
בבית תוקד
הוא שפל
בדרכי ה'
ת עבודת
גבר במה
דע.

ל מוקדה.
(ו ב)
כי אמרו
הא העולה
ירוש כל
אש. ויש
ש אמרו
ע"ב אדם
יו, מנחה
י שדעתו
שנאמר

(תהלים נא יט) זכאי אלקים רוח נשברה. והיינו דקאמר זאת תורת העולה היינו המתגאה הנקרא עולה, זאת תורתו היא העולה, שאין בידו אלא שכר עולתו, מה שאין כן אילו היה דעתו שפלה היה בידו שכר כל הקרבנות כולם.

והנה הכתוב הזהיר וזירו כזה לכהנים, מפני שהגאווה יותר מגונה אצלם מכל ישראל, כי לישראל יש להם חלק ונחלה שדות וכרמים, וקרוב לדרך הטבע להתגאות כדכתיב (דברים ח יב-יד) ובתים טובים חבנה וגו' ורם לבבך וגו', מה שאין כן הכהנים שאין להם שום חלק ונחלה (שם יח א) ואפילו ערים לשבת, וצריכים לקבל משאר ישראל (במדבר לה ב), ועליהם כתיב (בראשית מט ז) אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל, אין דבר שיגרום להם גאון וגאווה, לכן מאוסה היא יותר אצלם, כמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ג ע"ב) שהקדוש ברוך הוא שונא דל גאה ע"ב. ועל זה אמר רבי שמעון (מובא ברש"י כאן) ביותר צריך הכתוב לזרז פה

על הגאווה במקום שיש חסרון כיס, שלא יהא דל גאה שהוא מאוס ביותר, רק להיות ענוותן ושפל ברכ"ש.

זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו. (ו ב)

זאת תורת העולה ללמד תורה של העולה, שאם עיקר כוונתו להתגאות נופל לגיהנם, אלא ללמד ענוה מכה המוציא את הדשן וע"י מידת ענוה יוכל להמשיך את העם לעבודת ה'

הנה במדרש (ויקרא רבה ז ו) מובא ברבינו בחיי, נדרש פסוק זה על אזהרת גאווה, אמר רבי לוי נימוס קילוסים הוא עד שכל המתגאה אינו נידון אלא באש, שנאמר היא העולה על מוקדה, כלומר היא העולה, שהעולה ומתגאה דינו להיות על מוקדה באש נשפט, עיי"ש. ולכאורה הלשון זאת תורת העולה מורה היפך הדבר, דאם נאמר דלשון העולה מורה על התגאות האדם, לא יוצדק לשון תורת דמשמע דילמדנו הכתוב איך יתגאה האדם ח"ו.

ויש לפרש, דאיתא ברבינו בחיי (פסוק ג) ובתוכות הלבבות ע"ה (שער הכניעה פ"ו ד"ה והשביעי) דילמד אדם מידת ענוה

עא. וברש"י שם: "שבטו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות". עב. לפנינו בפסחים שם איתא "שלשה הקב"ה שונאן, המדבר אחד בפה ואחד בלב, והיודע עדות בחבירו ואינו מעיד לו, והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחיד וכו'. ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן. דל גאה, ועשיר מכחש, וזקן מנאף, ופרנס מתגאה על הצבור בחנם". אמנם בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ב אה ז) הביא הגירסא "שלשה הקב"ה שונאן דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף". עג. מאמר זה בסגנון אחר נדפס גם בדרושים ואגדות (עמ' קו ד"ה וע"ד הלצה). ומסיים: "והוא הלצה". עד. במתנות כהונה שם: "פירוש נימוס חק שראוי לקלסו". עה. ז"ל: "וניח הגבהות לכבוד הבורא, ויעזוב הגדולה ותיקד בעת שהוא עושה לאלקים יתברך בין לבדו בין בתוך מקהלות בני אדם, כמו שאמר הכתוב על אהרן על גדולת מעלתו והרים את הדשן וגו', וחייבו הבורא להוציא הדשן בכל יום המיד להשכיל ולהסיר הגבהות מלבבו". ובירושלמי שבת פ"ה ה"ג: "אמר רבי לוי, כתיב ולבש הכהן מדרו בד והרים את הדשן, אלא שאין גדולה בפלטיין של מלך". עיי"ש בשיירי קרבן מביא בשם יפה מראה: "כלומר, אמאי לבש הכהן דאין דרך העולם ללבוש בגדים נאים בגריפת

אלא כתב:
בשט, וכע"ז
בפה ובדבור
בפיו כנגד
ורגליו של
הם בעשותו
זרא שלקח
הקרבן כנגד
שלא ינצלו
מאמר זה

מתרומת הדשן, שציוה התורה לאהרן הכהן שיוציא את הדשן מחוץ למחנה, אף שהוא קדוש ישראל אפילו הכי יטריח עצמו בעבודה זו^ט. דאותו האדם שרוצה להדריך רבים לעבודת השם כמו אהרן הכהן שנאמר עליו (מלאכי ב ו, הורת כהנים שמיני מכילתא דמילואים פרשה א לז-לח) ורבים השיב מעון, צריך להשפיל עצמו מאד מאד, וזה היה גדולתו של משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב ג). ומי שמשפיל עצמו הקדוש ברוך הוא מגביהו^י, כדכתיב (ישעי' נו טו) (אני שוכן) [אשכון] את דכא כמו שאמרו חז"ל כריש פרק קמא דסוטה^{ע"ה} (ה ע"א), ולכן זכה משה רבינו ע"ה לגדולה כמו דכתיב (תהלים ה ו) ותחסרהו מעט מאלקים^{ע"ט} (ראש השנה כא ע"ב). ופירושו ז"ל דיש מדה למעלה

החשובה מכל, והיא נקראת רצון^פ, וזהו שכתוב (תהלים ה יג) כ'צנה ר'צון ת'עטרנו, ראשי תיבות אותיות כת"ר ואותיות כר"ת, אם זכה למדת ענוה אז זוכה לכתר^{פא}. ואותיות מש"ה עולים לחשבון אותיות רצון^פ פחות אחד, וזהו ותחסרהו מעט מאלקים. והעיקר לזכות לגדולה זו הוא על ידי ענוה.

לכך אמר הכתוב זאת תורת העולה → הריני ללמדך תורתו של העולה, ומפרש היא העולה אם עיקר כוונתו בשביל כך^{פב} היא, אז על מוקדה על המזבח נופל לגיהנם. אלא כיצד יעשה, ישפיל עצמו ויקח מוסר מתרומת הדשן, שהוצרך אהרן ובניו שהיו מובדלים לקדושה ללבוש בגדי קודש להרמת הדשן, וללבוש בגדים אחרים להוצאת הדשן מחוץ למחנה^{פג}. ואם יעשה כך

אז יזכה לאש שמי משמים הבורע בלבן שלהבת] יה (שיר השיר [להלן פסוק ה) של מלהשפיע בו. ועל י הכהן עצים בבקר בבק חז"ל פד (תענית ז ע" למחזיקים בה (משלי מדליק את הגדול א קטנים מחדדים את מדת ענוה יוכל להמשי השם. ואמר בבוקר בנ לצדיקים בעולם הזה (בראשית רבה עו ב), וזו ישראל, אז בודאי כל בעולם הזה יהיה הו

והנה בתו של פרעה ותאמר כי מן (שמות ב י). יש לפרי דשלשה דברים מצני וה' אלקים אמת (ירמי ותורתו אמת) (בבא בתרא) של אמת מרמזים גם הנ"ל אלקינו מ'שה ו

משה רבינו
במחנותיו אהרן
לביקתו בה
תסור לו רק
אחד להגיע
לדעת רצון
ליו, ולשמת
ליו במחנות
רע רק יצו
די טוב ובה
ישה חששה
שילקו: משה
בנאו ולכן
שכה חשבון
זה מחשבון
ל"ם וביטלה
גזרת מ'ה

פד. שם: "אמר רב נחמן בה, לומר לך מה עץ קב והיינו דאמר רבי חנינא הו מרן להראות שתלמידי תכ לפרש מה שקרא: "הנרגן מכ בחי"הם נקראים מתיים, והו אדם אחד מאלף מצאתי קה תו דבר צוה לאלף דוו עצמו עבודה זרה". פז פ"י שהוא בתכלית הטומא

תנור, אלא היינו טעמא לפי שאין גדולה לפני ה', דאפילו כשהוא לבוש בבגדים נאים שהאדם מתגאה בהם הוא משמש לפני ה' בעבודות הטפלות, וזה לאות שכל גאה ראוי שיכניע עצמו לעבודתו. והקרוב העדה פירש דקאי על הוצאת הדשן מצוה המקום לכהן [שהוא החשוב בעם, והלא אף הזר היה יכול להוציא], אלא שאין גדולה בפלטיץ של מלך, וברבינו בחיי משמע כשני הפירושים, במה שכתב הענין השני וכו' [שאף הרמת הדשן שהיא עבודה קלה צריכה בגדי כהונה וכו' שיתחדר לפניו יתברך בעשותו אחת מכל מצות ה' שישפיל כבוד עצמו וכו'], ומפני זה הכהן העובד וכו', עיי"ש. (שער יוסף). עו. ע"כ תוכן דברי הראשונים, ומכאן הם דברי מרן. עז. בתו"מ תליתאי נוסף: "כדדרשו חז"ל (עירובין נד ע"א) על פסוק (במדבר כא יח-יט) ממתנה נחליאל ומנחליאל כמות, עיין במסכת עבודה זרה (כ ע"ב) שענוה יותר מחסידות, שמביאה לרות הקודש". עת. היינו כמאן דאמר שם "אתי דכא", ופירש דש"י (ד"ה אהי): "אני מגביהו עד ששוכן אצלי, והיינו אשכון את דכא". עט. בגמ' שם: "חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסד אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים". פ. כמבואר בספרים (ראה באריכות בפרדס רמונים שער יא פרק ה-ג ובכ"מ) שהיא מדת כתר שהיא למעלה מכל המדות. פא. בתו"מ תליתאי נוסף כאן: "ובהיפוך המה אותיות כרת ח"ו". פב. בתו"מ תליתאי: "בשביל להתגאות". פג. בתו"מ תליתאי: "שהוצרך אהרן ובניו שהיו מקודשים ללבוש בגדי קודש החשובים לתרומת הדשן, ואחר כך יפטט את בגדיו ולבש בגדים אחרים להוצאתו חוץ למחנה כאילו הוא אדם אחר ולא היה נחשב לכולם".

את רצון^פ, וזהו
רצון ת'עטרנו,
ואותיות כר"ת,
זוכה לכתריא.
חשבון אותיות
ותחסרהו מעט
לגדולה זו הוא

תורת העולה
של העולה,
עיקר כוונתו
ל מוקדה על
א כיצד יעשה,
אתרומת הדשן,
היו מובדלים
קודש להרמת
חרים להוצאת
אם יעשה כך

ש נאים שהאדם
היו שיכניע עצמו
זא החטוב בעם,
חיי משמיע כשני
היכה בגדי כהונה
ומפני זה הכהן
הם דברי מרן.
ממתנה נחליאל
ה לרוח הקודש".
גד ששוכן אצלי,
כולן ניתנו למשה
הת בפרדס רמונים
"מ תליתאי נוסף
פג בת"מ
מת הדשן, ואחר
א אחר ולא היה

אז יזכה לאש שמים, היינו השלהבת
משמים הכוער בלבו הנקראת רשפי [אש
שלהבת] יה (שיר השירים ח ו), ולא תכבה
(להלן, פסוק ה) שלא יופסק הצינור
מלהשפיע בו. ועל ידי זה וביער עליה
הכהן עצים בבקר בבקר (שם), כמו שאמרו
חד"ל פד (תענית ז ע"א) עץ חיים היא
למחזיקים בה (משלי ג יח) מה עץ קטן
מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים
קטנים מחדדים את הגדולים, ועל ידי
מדת ענוה יוכל להמשיך אר העם לעבודת
השם. ואמר בבוקר בבוקר דאין הכטחה
לצדיקים בעולם הזה רין בעולני הבא
(בראשית רבה עו ב), וזהו עיקר בוקרן של
ישראל, אז בודאי כל מי שהשפיל עצמו
בעולם הזה יהיה הולך וגדול למעלה.

והנה בתו של פרעה קראה שמו משה
ותאמר כי מן המים משיתיהו
(שמות ב י). יש לפרש על דרך הנ"ל,
דשלושה דברים מצינו שנקראים אמת,
וה' אלקים אמת (ירמיה י י), משה אמת,
ותורתו אמת (בבא בתרא עד ע"א). ואותיות
של אמת מרמזים גם כן על ג' דברים
הנ"ל אילקינו מ'שה ת'ורתו, ולכן נאמר

פ
משה רבינו
משתנתו וכה
לביקת בה'
ונחסר לו רק
לק אחד להגיע
לדרגת רצון
העליון ולעומת
הסן בטאותו
לו רערק ניצוץ
אחד טוב, ובה
פרעה חששה
שילקך משה
בטאה ולכן
משכה חשבון
ש"ה מחשבון
המ"ם וביטלה
גורת מ"ה

(דברים ד ד) ואת"ם הדבקים בה' אלקיכם
חיים כולכם היום, כי אם יחסר ח"ו שום
דביקות כ"א את אל"ף ישאר תחת אמת
ח"ו מת"ה, ולכן צריכים להיות אגודים
ודבוקים שלשה דברים הללו.

והנה גם את זה לעומת זה עשה אלקים
(קהלת ז יד), דכמו שכתבנו למעלה
דמשה רבינו ע"ה על ידי ענותנותו זכה
לותחסרהו מעט מאלקים, רק שהיה חסר
אחד מן שמ"ו להיות דבוק יחדיו, דהיינו
לחשבון של רצון שהוא צנו"ר העליון,
כמו כן היה המן ההיפך במדרגות גאוה
גדולה, דידוע דכל המתגאה יעובד
עבודה זרה (סוטה ד ע"ב), ואין צו אלא
עבודה זרה (סנהדרין נו ע"ב, זוהר ח"ב כו
ע"א), והמן היה כולו גאוה ומתגאה על
כל, והיה כמעט כולו מסיטרא דטומאה
הנקראת עבודה זרה^פ, רק חסר אחת,
שהיה בו צד אחד של קדושה שלמדו
בני בניו תורה בבני ברק (גיטין נו ע"ב),
כי אלולא כן שהיה בו שום צד ניצוץ
קדושה לא היה יכול לחיות בעולם
הזה^פ (פרי עץ חיים שער הפורים פ"ו), ולכן
היה שמו המן שעולה לחשבון צ"ה,

פד. שם: "אמר רב נחמן בר יצחק למה נמשלו דברי תורה כעץ, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים
בה, לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים.
והיינו דאמר רבי תנינא הרבה למדתי מרבתי. ומחברי וזהר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן". וכוונת
מן להראות שתלמידי חכמים משולים לעצים. פה. עיין פנים יפות חוקת (במדבר יט ג ד"ה ויש
לפרש מה שקראו: "הנרגן כספריד אלוף מכילת האמת ונשאר מת, וזהו שאמרו (ברכות יח ע"ב) שחרשעים
בחיייהם נקראים מתים, והאל"ף של אמת מרמז על משה רבינו ע"ה כמו שאמרו (קהלת רבה ז מט)
אדם אחד מאלף מצאתי זה משה רבינו ע"ה, והטעם שהרי על ידו נתנה התורה דכתיב (תהלים
קח ח) דבר צוה לאלף דור". פו. עיין מגילה י ע"ב: "תחת הנעצוץ, תחת המן הרשע שעשה
עצמו עבודה זרה". פז. עיין בדרשות (ה"ג קלט ד"ה ולהבין מהו"ק קל"ו ב'): "דע כי המן אף על
פי שהוא בתכלית הטומאה והקליפה, שופני כן היה הוא עם עשרת בניו כידוע שהקליפה היא

והיינו פחות אחד מצ"ו שהוא כולו סיטרא דקליפה פת.

יבוטל הגזירה של מת שראו האיציטגנינים כנ"ל ודו"ק. ל

ויען שראו איציטגניני פרעה שעתיד מושיעין של ישראל ללקות במים (סוטה יב ע"ב), סברה בת פרעה דהיינו שילקה על ידי חטא הגאווה פט, היפך מעננה שנמשלה למים, כמו שאמרו חז"ל (תענית ז ע"א) נמשלה תורה למים שמוניחין מקום גבוה והולך למקום נמוך. לכן חילקה החשבון של גזירת מת לבי חלקים, היינו חלק אחד יהיה שמ"ה, וזהו משה שיהיה בתכלית הענוה, וחלק אחד יהיה צ"ה דהיינו אותיות המן והוא יהיה בתכלית הגאווה. ולכן קראה שמו משה כי מן המים משיתיהו (שמות ב י), דחיבת המים עולה לחשבון של צ"ה, והיא משכה שמו של משה להיות נפרד מחשבון זה של המים, ועל ידי זה

והנה אסף אמר (תהלים עג טו-יז) אם אמרתי אספרה כמו הנה דור בניך בגדתי, ואחשבה לדעת זאת עמל הוא בעיני, עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריכם צ. ויש לפרש דכמסכת נדרים (פא ע"א) אמרו חז"ל על מה דכתיב (ירמי ט יא-יב) על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורת, ואמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה, וכתב הרמב"ם באגרותיו (פאר הדור ס"ו מב) שהחכמים והנביאים לא ברכו בספר תורה תחלה קודם עם הארץ, אלא נהגו זלזול בכבוד תורתם, ועם הארץ ברך לפניהם. והנה לפי זה יוכן דרשת חז"ל צא מדכתיב זאת תורת העולה,

כשהיה חשבון הדור כשהיה העסק כאלו עולה כשמונה בתורה נחשב

דמשמע זאת ולמעט כן היא העולה גם כן אחר מיעוט אלא לרנ דכל העוסק בתורת ע עולה צב (מנחות קי ע"א דדרשינן תרי מיעוטי מדלא כתבה תורה חד מיעוטי שמע מינה דכ שהצורך למעט על ידי ואם כן מאי נמעט כ דלכך כתיב תרי מיעוטי חשוכה בעיני הדור [ובעיני חכמיהם] אז ה כאילו הקריב עולה, או בזויה בעיניהם אז לא כהקרבת קרבן. ולכן אבדה הארץ, דאף מרדצין להקב"ה צ, הל והעוסק בתורה כאילו על עזבם את תורת, אמר רב שלא ברכו בת שביזו את התורה, וא התורה כהקרת

וזה שאמר אסף כשו של ישראל צד, או

לעיל דכל העוסק בתורה (שער יוסף) צב. בגמ' לו, וכוונת מרן לדרוש אסק תליתאי נוסף: "כמו שאמו המזבח, ופירש רש"י (ד"ה על ידי הנביאים ותלמידיהם רבה מב ג) היינו התלמידים על עובדי

באחד עשר. ונגדם סמני הקטרת י"א להבריחם וכו', מכל מקום אי אפשר מבלי שיהיה בו על כל פנים קצת קדושה. שהרי מבני בניו למדו תורה ברבים וכו'. וכן בהיפוך במשה רבינו ע"ה אם היות שהוא קדש קדשים, והאריכות בזה הוא ללא צורך וכו', ומכל מקום אי אפשר בלא קצת דמקצת סיג העולם הזה". פת. כמבואר לעיל דאין צו אלא עבודה זרה. ובתו"ט תליתאי נוסף כאן: "ועל זה מרמז אות אל"ף שהוסיף הקב"ה למשה אצל ויקרא (עיין לעיל עמ' ג ד"ה ויקרא תב) עמ' ז ד"ה נקדים). טאות א' של צד קדושה שהיה בהמן אחר התיקון שנתקן על ידי שלמדו בני בניו תורה ניתוסף על משה, והיא היתה מיתהלא תליא וקאי עד אחר התיקון, ועל זה כתיב (להלן ח כט) למשה היה למנה, כדאיתא בספרים (ל"מ. וראה כע"ז בדרשות ח"ג תקמו ד"ה מנה, מהדו"ק קצ"ד א', ושם תריט ד"ה למשה, מהדו"ק ר"ח ב') שרימוזה תורה בתיבת למנה על אותיות להמן". פט. כמבואר לעיל שע"י ענוה זוכים למידת הרצון הנקרא בתו, וע"י הגאווה נהפך לכרת ח"ו. צ. בתנו"מ תליתאי נוסף: "ולשון מקדשי בלשון רבים אין לו מנובן, דאין לנו אלא מקדש אחד". צא. לא מצאתי דרשת חז"ל הנ"ל. ועיין במסכת זבחים דף פ"ד ע"א: "תניא רבי יהודה אומר זאת, היא, העולה, הרי אלו ג' מיעוטי". ולשון קרבן אהרן בתורת כהנים (צו פרק א ה"ו): "זאת מיעוטא הוא דמשמע זאת ולא אחרת, וכן היא משמע היא ולא אחרת, העולה כלומר ה"א דהעולה דמשמע עולה האמורה המיוחדת" גם כן מיעוט. ומובא גם במסכת הוריות דף ג' ע"א, ורש"י כתב שם (ד"ה צבור) בשם ירושלמי דהיכא דאיכא ג' מיעוטין בזה אחר זה בחד קרא כולהו אתו למעט. - ועל כרחק צריך לומר שאין כוונתו שהוא דרש חז"ל. אלא שהוא רק כאסמכתא לדרש חז"ל שהביא

דמשמע זאת ולמעט אחרת, וכתיב גם כן היא העולה גם כן למעט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (יומא מג ע"א), דכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה^{צב} (מנחות קי ע"א). והנה בכל מקום דדרשינן תרי מיעוטי לרבות, אפילו הכי מדלא כתבה תורה חד ריבוי במקום תרי מיעוטי שמע מינה דמכל מקום יש דבר שהוצרך למעט על ידי תרי מיעוטי הללו, ואם כן מאי נמעט כאן. ולהנ"ל ניחא, דלכך כתיב תרי מיעוטי דדוקא אם התורה חשובה בעיני הדור ההיא (ובחכמיה) [ובעיני חכמיהם] אז העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, אבל אם התורה היא בזויה בעיניהם אז לא יחשב עסק התורה כהקרכת קרבן. ולכן כששאלו על מה אבדה הארץ, דאף כשהקרבנות אינם מרוצין להקב"ה^{צג}, הלא תורה לא פסקה והעוסק בתורה כאילו הקריב. ויאמר ה' על עזבם את תורת, ואמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה, דהיינו שבזו את התורה, ואז לא חשוב עסק התורה כהקרכת קרבן. ל

כמו, כלומר אם אספר כל הדברים שנאמר בו 'כאילו', [והיינו כמו], כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכן נאמר בכל הקרבנות (מנחות קי ע"א), ואפילו הכי ישראל מדוכאים בצרות רבות, ועל כרחך דודאי לא עסקו בתורה ח"ו כלל, וזה הנה דור בניך בגדתי, שזה חרפה ובושה גדולה להם שפסקו מעסק התורה. ואחשבה לדעת זאת, כלומר אפשר דזאת מיעוט הוא, דדוקא קרבן גופא מכפר ולא עסק התורה, ובגלות אין קרבן לכפר לכן גדלו הצרות, עמל היא בעיני, כלומר הלא כתיב גם היא, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות^{צד}. עד אבוא אל מקדשי אל היינו מקדשי מעט בתי כנסיות (מגילה כט ע"א), ולכן כתיב מְקַדְּשֵׁי לְשׁוֹן רַבִּים, אז אבינה לאחרייתם, דהיינו שהחכמים ברכו בתורה לבסוף ועמי דארעא קראו כתחלה, וזה מחמת ביוזי התורה, ואז לא חשוב עסק התורה כהקרכת קרבנות ואין שום דבר לכפר, ואבין סיבת הצרות.

[וגם אדוני מורי ורבי הגאון הגדול

מוה"ר רבי נתן אדלער זצ"ל פירש

זה שאמר אסף אספרה כמו, היינו שראה

וזוה שאמר אסף כשראה תוקף הצרות של ישראל^{צד}, אם אמרתי אספרה

לעיל דכל העוסק בתורת עולה וכו', מחני תרי מיעוטי [ולא דרשינן ה"א דהעולה] דלרבות באו. (שער יוסף). צב. בגמרא שם דרשינן מקרא דזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת וגו' ולהק' לזו, וכוונת מרן לדרוש אסמכתא מקרא דזאת תורת העולה כמבואר בהערה הקודמת. צג. בתו"מ תליתאי נוסף: "כמו שאמרו תו"ל (סנהדרין קג ע"ב) שאחד ממלכתי יהודה העלה שקוקית על גבי המזבח, ופירש רש"י (ד"ה העלה) שלא הניח להקריב קרבנות, מכל מקום לימוד התורה לא פסקה על ידי הנביאים ותלמידיהם, כמו שאמר ישעי' (ח יט) והילדים אשר נתן לי ה', ופירשו חז"ל ובראשית רבה מב ג) היינו התלמידים". צד. ברש"י שם פסוק א': "שענין המזמור מדבר בצרות הבאות על עובדי המקום". צה. שעסק התורה ג"כ מכפר בקרבנות.

[כב]

השלה: מכפרת על תהוור הלב שחושב על משכבו ואש המזבח יתפכנו לקחש ודשן מחשבותיו ישים אצל המזבח ובלע במקומו

יצו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקר בו: ולבש הכהן מרו בד ומכנסי בד ילבש על גשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח.

לקודש, ויבא הכהן יצרו הטוב ולבש בגדי קודש, ודשן מחשבותיו ישים אצל המזבח ושם נבלע במקומו הדשן קב, הרמו בזה שישתקע הדבר ולא יאמר.

היא העולה (ו ב) היינו חיה רביעית מלכות אדום העולה אינה יורדת, יעל מוקדה שתיוון באש ומשם אורידך נאם ה'

הוא העלה על מוקדה.

אמרו במדרש קב (ויקרא רבה ז ז) על חיה רביעית עולה על מוקדה כדכתיב בדניאל (ו יא) ויהיבת ליקידת אשא. ויש לפרש על דרך שכתב רמב"ן פרשת ויצא (בראשית כה יב, בשם פרקי דרבי אליעזר פל"ה) שראה יעקב ע"ה שר בבל עולה בסולם שבעים עוקים קב ויורד שם, וראה שר אדום עולה ואינו יורד אמר אך אל שאול תורד (ישעיה יד טו) עיי"ש קב, נמצא היא העולה ואינה יורדת, אמר הקב"ה על מוקדה, כמו שכתב רמב"ן שם שהקודש ברוך הוא אמר אם תגביה כנשר וגו' משם אורידך נאום ה' (עובדיה א ד).

יען העולה מכפרת על הרהור הלב (ויקרא רבה ז ג), והרהור בלילה על משכבו ובאור הבוקר יעשנוק, ובצדיקים כתיב (תהלים קיט נט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, שהוא חושב מחשבות דרכיו בעולם הזה לבתי טרטיאות אנו הולכים קב, ואשיבה רגלי אל עדותיך לבתי כנסיות ובית המדרש כדאיתא ברבה ריש פרשת בחוקותי (ויקרא רבה לה א). על כן העולה על מוקדה על המזבח עד הבוקר שאז אדם שוכב וחושב לבתי טרטיאות אשכים להלוך, ואש הקודש של מזבח תוקד בו ויהפכנו

על
גויין
רבה

פט
ודש
אמר
אל,
זאת
להם
עסק
הבן,
שים
יהיו
שים
הוא
קודש
במי
זורה
את
זורה
זורת
קרבת

ק. לשה"כ (מימד ב א): "הוי חושבי און ופועלי רע על משכבותם, באור הבוקר יעשה כי יש לאל ידם". ומרן ההתעוררות השובה ציין כאן לפסוק בהושע (ו ז): "כי קרבו כהנור לבם בארבעם, כל הלילה יטן אופיהם, בוקר הוא בוער כאש להבה", וברש"י שם פירש דקאי על יצר הרע: "הכינו והזמינו את לבם במעשה אורב שלהם כהנור זה שמכניס ומסיקין אותו לאפיות, כל הלילה יטן אופיהם, לאחד שהכינו לבם וחטבו את גמר הרעה אך יעשוהו ולבוקר בוערים כאש עד שגמרו את רעתם", עיי"ש. קא. וזה הכוונה דרכי, היינו דרכי של עצמי שהם עניני עולם הזה. (מרן ההתעוררות השובה). קב. רש"י לעיל א טו, ועיין בהוס' זומא כ"א ע"א ד"ה נבלעין. קג. וז"ל: "מלכות הרשעה על ידי שהיא מחרפת ומגדפת ואומרת (תהלים עג כה) מי לי בשמים אינה נידונית אלא באש, חזה הוית עד די קטילת חיותא והובד גשמה ויהיבת ליקידת אשא (דניאל ז יא)". קד. פירוש, שליבור. קה. ז"ל: "אמרו ופרקי דרבי אליעזר פל"ה) הראה לו הקב"ה ארבע מלכיות מושלן ואבדן, הראהו שר מלכות בבל עולה שבעים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות מדי עולה חמישים ושנים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות יון עולה נאה ושמונים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד, אמר לו יעקב אך אל שאול תורד (ישעיה יד טו), אמר לו הקב"ה אם תגביה כנשר וגו' (עובדיה א ד)".

לשון
זלמיד
הרוח.
המשך
כצאן
זרבות
התורה

בעזהש"ת

ספר

אמרי ברוך

חבר מאמרים ושיחות
בעניני המועדים

הגדה של פסח

מאת

ברוך חיים סיימאן

ר"מ בישיבת רבנו יצחק אלחנן

נוא יארק · תשפ"א לפ"ק

שיקובל קרבנו ברצון. ובמה יכין זה בעסק התורה סמוך להקרבנו, ומשום הכי היו הסנהדרין סמוך למזבח אודות קרבנות הציבור וכו', וזה נ"ל שאלת החכם ותשובתו מה העדות וכו' דהנה קרבן פסח שבא בכנופיא גדולה היה מהראוי שתהיה מוכן לזה עסק תורה ברכים לפני הקרבנו ע"ד זאת התורה לעולה, או בהיפוך שיהיה הקרבן הכנה לתורה שיבוא אתריו, ולא מצינו בזה שום דבר, עכ"ל.

ונמצא מבואר מדבריו שקרבן צריך שיהי' תורה לפניו או לאחריו כדי לאפשר שהקרבן תקובל ברצון. והמשיך עוד החת"ס לבאר וז"ל, אך האמת כי קרבן פסח אינו קרבן לשעתו, אלא הוא הכנה לקבלת התורה ביום מתן תורה, ובכל יום יהיה בעיניך כאילו היום יצאת ממצרים והקרבן פסח, וכאילו עמדת לפני הר סיני וקבלת התורה (ילקוט רמז רעג), ורק היום הזה הוכן בשנה לעשותו בפועל, אבל בכל יום יהיה בעיניך כן, ותורת ישראל שכל השנה תלוי בזה. ומשום כן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כדי שישאר טעמו בפיו. אין הכוונה על טעם הגשמי שישאר בפיו לשעה או שתים. רק שהוא רמז שישאר טעם ברוחו ובמחשבתו, עכ"ל.

הרי שביאר, שקרבן פסח שונה משאר קרבנות שצריכים סיוע להקריבם יחד עם לימוד התורה לפניו או לאחריה שהרי קרבן זה הוא חובת השעה של עכשיו. אולם קרבן פסח הוא הקדמה למתן תורה שבעתיד וממילא יש זכות התורה במהותו, וביאר עוד שענין שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן הוא שישאר טעם זה - והיינו טעם הרוחני שבכל יום ירגיש שהיום יצאנו ממצרים והבאנו קרבן פסח וקבלנו התורה. והרי קרבן פסח הוא הכנה למתן תורה וע"י שנשאר טעם פסח בפיו הרי יש כאן ענין של התחדשות תמיד בתורה.

74 ביאור ששמעתי מהרה"ג ר' אברהם יהושע העשל ביק

שליט"א בדברי ההגדה אודות כן החכם

והנה זה זמן כבר שמעתי דברי תורה מהרה"ג ר' אברהם יהושע העשל ביק שליט"א בחול המועד פסח בבית הכנסת הגדול של סאטמאר בראדני סטריט בויליאמסבורג. וביאר דבן החכם שואל מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם אתכם. והנה איתא ברש"י (ויקרא ו-ב

ד"ה צו א
שבן החכו
למצוות ה
כשמתקרב
מיוחד למ
אלא עיקר
טעם פסח
שיש לנו

ובציו
שיהיה הר
ממצרים ו
מיו"ט ש

ז
כהגד
יג-ח) אי
זה לא אנ
נמצא
אלא שחז

ד"ה צו את אהרן) וז"ל, אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, ע"כ והיינו שבן החכם שואל למה צריכים צו לכל מצוות התורה שהוא זירוז מיוחד למצוות היום של פסח הרי לכל אחד יש לו זריזות וחבה יתירה מיוחדת כשמתקרב חג המצות. והתירוץ לבן החכם הוא שאה"נ אין צריכים זירוז מיוחד למצוות היום שהרי כל אחד מתלהב ממילא לקראת חג המצות. אלא עיקר הזירוז הוא שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן והיינו שישאר טעם פסח או מצה בפיו והיינו שיהיה נשאר הזירוז והתלהבות של פסח שיש לנו בחג המצות עצמו במשך שאר ימות השנה.

ובצירוף דברים אלו עם דברי החתם סופר הנ"ל יש לומר שצריך שיהיה התלהבות מתמדת בלימוד התורה כל ימי חיינו וכאילו היום יצאנו ממצרים והקרבתנו קרבן פסח ועמדנו בהר סיני. וזריזות זו תהיה המשך מיו"ט של פסח שאנו מקבלים ומושפעים ממנו.

L

מאמר כ

יכול מראש חדש -
חדש ניסן משמעותו ולקחו

חשיבות ראש חודש ניסן לענין סיפור יציאת מצרים

בהגדה של פסח - יכול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא (שמות יג-ח) אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה (שם) בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך, ע"כ.

נמצא שהיה עולה על דעתינו שיש לספר ביציאת מצרים אפילו מר"ח אלא שחז"ל דרשו שיש לקיים מצוות ספור יצ"מ דוקא בליל ט"ו בזמן